Elim deb, yurtim deb yonib yashash kerak!

Turkiston

1925 yildan chiqa boshlagan

OʻZBEKISTON RESPUBLIKASI «KAMOLOT» YOSHLAR IJTIMOIY HARAKATINING GAZETASI

2002-yil 28-mart, payshanba
№ 38 (14529)

Абдуғани ЖУМАЕВ олган сурат

НАВРЎЗ — ГЎЗАЛЛИК ИФОДАСИ

Бу йилги Наврўз бахт ва орзуларга интилиб камол топаётган навоийлик ёшларга ҳам олам-олам қувонч ва завқ келтирди.

Эрта тонгданоқ А. Навоий номли маданият ва истироҳат боғи ёшлар билан гавжумлашди. Вилоят ҳокимлиги, “Камолот” ёшлар ижтимоий ҳаракати вилоят Кенгаши байрамда ёшларнинг мароқли дам олиб, спорт ва бадиий-маърифий тадбирларда фаол қатнашишини таъминлади. Уч юз дан зиёд ташкилот, идора ва муассасалар томонидан қурилиб, жиҳозланган павильонлар миллий қадриятларимизга оид шиорлар билан безатилди.

“Маънавият” боғида Нурота, Хатирчи, Навбаҳор, Қизилтепа, Кармана, Конимех туманларининг фольклор-этнографик ансамбли ҳамда ёшларнинг севимли хонандаси Азиза Ниёзметова ижросида катта байрам концерти намойиш этилди.

“Навоий азот”, “Камолот” ёшлар ижтимоий ҳаракати вилоят Кенгаши ҳамкорлигида кураш бўйича Қашқадарё, Самарқанд, Навоий, Бухоро вилоятлари полвонлари ўртасида ўтказилган мусобақа таассуротларга бой бўлди. Энг қувончлиси, боғда 150 ўринли “Алпомиш” спорт соғломлаштириш маркази янги биносининг тантанали очилди ҳамда ёшларимиз ихтиёрига топширилди.

Ҳа, Наврўз айёми шодиёналари миллий маънавиятимизни намоён этганлиги, кончилар ва кимёгарлар шаҳрида ўтказилган тадбирлар шаклан ранг-баранг, қизиқарли бўлганлиги осмонимиз мусаффолиги, ёшларимиз мустақил Ватанимизнинг бахтиёр фарзандлари эканлигидан далолатдир.

Моҳинисо ПЎЛАТОВА

«Камолот» hududi

ЁШЛАР ШИЖОАТЛИ, ҒАЙРАТЛИ

“Дўстлик” туманида эллик минг аҳоли истиқомат қилса, шундан йигирма саккиз мингини ёшлар ташкил қилади. Мирзачўл кенгликларида жойлашган ушбу туман ёшлари эришаётган муваффақиятлардан вилоят аҳли фахрланиб юришади. Бунинг сабаби бор албатта.

“Камолот” ёшлар ижтимоий ҳаракати “Дўстлик” тумани Кенгаши раиси Камолиддин Эгамов қўлидаги бир даста ҳужжатларини кўрсатиб:

— Ёшларнинг бўш вақтларини мазмунли ўтказиш, соғлом, баркамол авлодни вояга етказишда, озгина бўлса-да, ўз ҳиссамизни қўшайлик деб юрибмизда, - деб қолди.

Қизиқсиниб ҳужжатларига кўз югуртирдим: ёшлар ўртасида каратэ-до спорт тури бўйича “Туман ҳокимлиги кубоги” учун туман биринчилигини ўтказиш мақсадида тузилган қўшма қарор. Туман ҳокимлиги, туман прокуратураси, жангчи фахрийлар “Ветеран” уюшмаси ва албатта, биринчилик ташаббускори Ҳаракатнинг туман Кенгаши қарорга муҳр босиб, тасдиқлаган. Тўғриси, бундай биринчиликлар республикамиздаги саноқли туманларда ўтказилишини тан олиш керак.

— Шаҳримизнинг ўзида еттита спорт зали, очиқ теннис корти, коллежларимизда иккита тўлиқ талабга жавоб берадиган ўйингоҳ мавжуд. Биз туман ёшларининг спортга қизиқишларини кучайтириш мақсадида ҳар бир спорт мусобақаларини молиялаштириб борамиз. Ташкилий масалалар билан эса “Камолот”чилар шуғулланмоқда. Натижа чакки эмас, 4-мактаб ўқувчилари республика миқёсида ўтказилаётган “Қувноқ стартлар” мусобақасининг ярим финал босқичига чиқишди. Уларни 8-март куни қабул қилдик, қизларга байрам совғалари, ўғил болаларга пул мукофотини — онажонларингга совға оласизлар, деб тақдим қилдик. Олим Равшановни танисангиз керак, бизнинг тумандан. Россиянинг Тверь шаҳрида ёшлар ўртасида ўтказилган Миллий кураш биринчилигида жаҳон чемпиони бўлди. Қолаверса, каратэ-до бўйича “Туман ҳокимлиги кубоги” мусобақаси учун 460 минг сўм ажратганмиз,” - дейди “Дўстлик” тумани ҳокимининг ижтимоий масалалар бўйича ўринбосари Азимқул Ғаппоров.

Жиззах вилоятида ўтказилган таэквандо бўйича республика очиқ биринчилигида тумандаги 8-мактаб ўқувчилари — 11 ёшли Гўзал Раҳмонова 30 кг. вазнда учинчи ўринни, 14 ёшли Элёр Аминов 50 кг. вазнда биринчи ўринни эгаллаганликлари ҳам бежиз эмас.

“Камолот” ёшлар ижтимоий ҳаракати туман Кенгаши раиси Камолиддин Эгамов бизга туман ёшлари ўртасида “Гиёҳвандлик — аср вабоси” шиори остида “Туман прокуратураси кубоги” учун волейбол мусобақасини ўтказиш тўғрисидаги қўшма қарорни узатди.

Тўғриси, “Туман прокуратураси кубоги”, деган сўз менга ғаройиб туюлди. Балки туйқус эшитаётганим учундир. Ҳаракатнинг туман Кенгаши А. Турсуновга расман ташаккурнома тақдим этибди.

— Туманимизда ўн саккиз мактаб, икки коллеж бор. Биз ҳар бир ўқув даргоҳи учун паспорт тизимини жорий этганмиз. Шунга қараб мактабларнинг аҳволини, ўқувчиларга яратилган шарт-шароитларни имкон қадар аниқлаб, камчиликларни бартараф этишга ҳаракат қиламиз.

Республика “Камолот”и жойларда оддий спорт майдонларини ташкил этиш ташаббуси билан чиқди. “Бунёдкор” қишлоқ фуқаролар йиғинида “Ҳеч кимга бермаймиз сени, Ўзбекистон!” фестивалини ўтказиш жараёнида футбол мусобақасини ўтказишга қарор қилдик. Ёшларимиз шижоатли, ҳаракатчан, уларга озгина туртки керак. Ёшларнинг ўзлари трактор, бульдозерлар топиб келишди, атрофини бетон-тўсиқлар билан ўраб чиқишди. Ажойиб футбол ўйингоҳи бунёд этилди. Энг асосийси, “Камолот” ташаббусининг илк ижрочиларидан бири биз бўлдик.

Туман прокуратурасининг ёшларга алоҳида эътибор қаратаётганидан мақсад — туманда соғлом муҳитни ташкил этишдир. Вояга етмаган ёшлар ўртасида жиноятчилик, гиёҳвандликнинг олдини олиш бош вазифамиз. Рўйхатда турадиган ўн олти нафар ўспиринлардан ўн иккитасини спорт тўгаракларига жалб қила олдик.

Албатта, ёшлар билан ишлашнинг ўзи бўлмайди. Бизга ҳамкор, ҳамнафас бўлаётган “Камолот”чилардан хурсандмиз, - дейди туман прокурори, адлия маслаҳатчиси Акбархон Турсунов.

— Тўғри, ёшларни оммавий равишда спортга жалб этишнинг ўзига хос мураккабликлари бор. Уларда қизиқиш уйғотишда қандай йўл тутаяпсизлар?

— Бошида қийинчиликлар ҳам бўлди. Кейинчалик туман миқёсида ғолибликни қўлга киритган жамоа аъзоларининг ҳар бирига спорт кийим-кечаклари совға қила бошладик. Пул мукофотлари ҳам жорий қилдик. Ҳар бир мусобақага махсус кубоклар ташкил этдик.

Излаган имкон топади, деганларидек, ёшлари соғлом вояга етаётган туманнинг эртаси ёруғ бўлади. Қонун устуворлиги йўлида қилинган ҳар бир иш беиз кетмайди.

Биз ёшлар суянчимиз, келажагимиз эгалари, деймиз, келажак эгаларининг баркамоллиги мамлакатимиз равнақининг таянч нуқтасидир. Бунинг учун эса ёшларга эътибор зарур, озгина кўмак, тўғри йўлни кўрсата олсак, бас.

Юсуф ЖЎРАЕВ,
«Turkiston» мухбири

БАЙРАМГА МУНОСИБ СОВҒА

Республикамиз муайтайчилари ҳам Наврўз айёмини ўзига хос тарзда кутиб олдилар. Улар Қозоғистонни Алмати шаҳрида бўлиб ўтган муайтай бўйича Қозоғистон Республикаси Президенти кубоги турнирида муваффақиятли иштирок этиб қайтишди. Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги ҳудудидан 200 нафардан зиёд кучли муайтайчилар қатнашган ушбу мусобақада ўн бир нафар спортчимиз ҳам иштирок этди. Тошкентлик Шерзод Шарипов, Бахтиёр Аҳмедов, самарқандлик Жаҳонгир Мамаризаев, Зариф Тожиев ва сурхондарёлик Озодбек Қосимовлар турнирнинг олтин медалини қўлга киритишди. Шунингдек, яна беш нафар ўзбекистонлик муайтайчи кумуш ва бир нафар спортчимиз бронза медалига сазовор бўлишди. Вакилларимиз умумжамоа ҳисобида биринчи ўринни эгаллаб, Қозоғистон Президенти кубоги соҳиби бўлишди.

В. БОЙМУРОДОВ

ҲАРАКАТ ФАОЛИЯТИДАН

Ҳаракатнинг Тошкент Молия институтидаги бошланғич ташкилоти ва “Кундала” тиббиёт маркази ҳамкорлигида “Ёшлар — гиёҳвандлик ва СПИДга қарши” мавзуида талабаларнинг очиқ мулоқоти бўлиб ўтди.

Тадбирда иштирок этган “Кундала” тиббиёт марказининг Тошкентдаги филиали бош директори Бахтиёр Хўжаев бугунги кунда ёшлар ўртасида гиёҳвандлик, унинг тарқалиши ва зарарли оқибатлари тўғрисида ўз фикр-мулоҳазаларини баён қилди. Мазкур тадбирда иштирок этган барча талабалар ўзларини қизиқтирган саволларга тўла жавоб олдилар. Соғлом турмуш тарзини тарғиб қилишда, гиёҳвандлик ва СПИД каби офатлардан огоҳ бўлган ёшлар келажакда баркамоллик учун илм олишга сўз беришди.

Тадбирда намойиш этилган “Гиёҳвандлик — ёвуз иллат” мавзуидаги видеолавҳа барчани ҳаяжонга солди. Улар мазкур иллатнинг инсонни мудҳиш тубанликка бошлашини ўз кўзлари билан кўрдилар.

Носир МАҲАММАДЖОНОВ

* * *

“Қарияларни қадрлаш йили” муносабати билан Ҳаракатнинг Фарғона вилоят Кенгаши томонидан кенг кўламли тадбирлар режаси ишлаб чиқилиб, шулардан бири яқинда “Кексалар дуосини олайлик” шиори остида ўтказилди. Ёлғиз кексалар ҳолидан хабар олиш, юқоридаги ташаббусга ўқувчи-талабаларни ҳам жалб этиш, ёлғиз кексаларни оталиққа олиб, уларнинг ижтимоий-маиший ва моддий муаммоларини ҳал этишда ҳомийлик қилишни Ҳаракатнинг вилоят бўлими ўз зиммасига олган. Бундан ташқари ўсиб келаётган ёш авлодни тарбиялашда кексаларнинг ҳаётий тажрибалари бебаҳо аҳамиятга эга эканлигини чуқур ҳис қилган ҳолда ўқув юртлари, маҳаллаларда суҳбатлар, учрашувлар ўтказилаётир.

Шунингдек, ёшларнинг кексалар билан доимий учрашувларини ташкил этиш мақсадида “Таъзим” мавзуида бир қанча тадбирлар режалаштирилган.

* * *

Ҳаракатнинг Қува туман Кенгаши томонидан туман марказидаги Истироҳат боғида ёшлар ташаббуси билан ҳашар ўтказилди. Наврўз байрами арафасида ўтказилган ҳашарда йигирма олти нафар йигит-қиз иштирок этди. Ариқлар тозаланди, ерлар юмшатилиб, гул экишга тайёрланди. Юздан ортиқ кўчатлар экилиб, йўлак четидаги тўсиқлар оқланди.

Ҳашарчиларга туман маданият бўлими томонидан қизиқарли концерт дастури намойиш этилди.

Ботир ОМОН

* * *

“Камолот” ёшлар ижтимоий ҳаракати Боёвут тумани Кенгаши ташаббуси билан халқ таълими, мудофаа ишлари бўлими ва Мудофаага кўмаклашувчи “Ватанпарвар” ташкилоти ҳамкорлигида “Шунқорлар” спорт мусобақасининг туман босқичи бўлиб ўтди.

Марказий ўйингоҳда бўлиб ўтган мусобақада туманнинг 45 га яқин ўрта мактаб, коллеж ва лицей-интернат ўқувчилари ҳуқуқий билимлари, саф тортиш, жисмоний тайёгарлик, тиббий ёрдам турлари бўйича куч синашишди.

Якуний натижаларга кўра, Абу Али ибн Сино номли лицей-интернатининг “Шунқорлар” гуруҳи ғолиб деб топилди ва вилоят босқичига йўлланма олди. Ғолиблар фахрий ёрлиқ ва қимматбаҳо совғалар билан тақдирландилар.

М. ОРЗУҚУЛОВ

* * *

Тошкент Давлат маданият институтида Ҳаракатнинг бошланғич ташкилоти ташаббуси билан қизиқарли тадбир бўлиб ўтди. Тадбирда душанбадан шанба кунига қадар спорт мусобақалари, талабалар ётоқхонасидаги энг яхши хона, энг яхши қўшиқ ва шеърлар кўрик-танловлари ўтказилди.

Бу каби танловларда халқ бадиий ижодиёти ҳамда касбий педагогик тайёргарлик факультетлари юқори ўринларга эга бўлишди. Шеърлар танловида С.Эрматова, энг яхши қўшиқ танловида эса Т. Пўлатовлар ғолиб бўлишди.

Ҳафталикнинг ёпилиш маросимида Ҳаракатнинг Мирзо Улуғбек тумани олий ва ўрта махсус ўқув юртлари бошланғич ташкилотлари раисларининг мажлиси ҳам бўлиб ўтди. Туман Кенгаши раиси Ш. Қўчқоров ташаббуси билан ўтказилган мажлиснинг ўқув юртларида ўтказилишидан мақсад бошланғич ташкилотлар раислари ўзаро тажриба алмашишлари, камчиликларни бартараф этишлари ҳамда ўқув юртлари бошланғич ташкилотлари фаолияти билан яқиндан танишишлари учун имконият яратишдир.

Дилноза МЎМИНОВА

* * *

Ҳаракатнинг Навоий вилоят Кенгаши ташаббуси билан “Нуроний”, “Маҳалла” жамғармалари, вилоят касаба уюшмалари Кенгаши ҳамда оқсоқоллар, Ҳаракатнинг туман ва шаҳар Кенгашлари раислари иштирокида “Қарияларни қадрлаш йили” дастури бўйича иш олиб борувчи “Маслаҳат кенгаши” тузилганди.

Режа асосидаги биринчи тадбир Навоий шаҳар “Истиқлол” маҳалласидаги 10-мактабда “Навоийдонмаҳсулотлари” қабул қилиш корхонаси ташаббуси ва ҳомийлиги билан ўтказилди. Унда мактаб ўқувчилари, маҳалла фаоллари, кекса отахон ва онахонлар билан учрашдилар, кексаларнинг бой ҳаётий тажрибалари, ота-онани ҳурматлаш, эъзозлаш, эзгу анъаналаримиз борасида сўз юритилади.

Шундан сўнг ёшларнинг шаҳардаги “Фарҳод” маданият саройида вилоятдаги олий ва ўрта махсус ўқув юртлари талабалари оқсоқоллар, онахонлар, меҳнат ва уруш фахрийлари иштирокидаги “Икки авлод учрашуви” уюштирилди.

— Кексаларни ҳурматлаш бизнинг, қолаверса, ёшларнинг бурчидир, — дейди Халқ депутатлари Навоий вилоят Кенгаши депутати Фурқат Тўраев. — Шу боис ҳам ўтказилаётган бундай тадбирлар ёшларни ҳамфикрликка, уюшқоқликка, миллий анъаналаримизни қадрлашга ўргатади.

Шакарбек КАЗАКОВ

БЕВОСИТА МУЛОҚОТЛАР САМАРАСИ

Республика Маънавият ва маърифат Кенгаши “Миллий истиқлол ғояси: асосий тушунча ва тамойиллар” рисоласи мазмун — моҳиятини, Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг АҚШга расмий сафари натижаларини аҳоли кенг қатламлари ўртасида тарғиб этиш мақсадида Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, Ҳуқуқий маърифат тарғиботи маркази билан ҳамкорликда Республика бўйича мафкуравий тарғибот гуруҳларини тузиб, чекка қишлоқ туманлари, аҳоли яшаш жойлари ва маҳаллаларда тушунтириш ишларини олиб боришни йўлга қўйди.

Ана шундай тарғибот гуруҳларидан бири Сурхондарё ва Қашқадарё вилоятларида бўлиб, Денов тумани марказий шифохонаси, ёғ-мой заводи ишчи-хизматчилари, педагогика коллежи талаба ва ўқитувчилари ҳамда маҳалла оқсоқоллари, Шўрчи тумани фаоллари, “Шўрчи ун маҳсулотларини” ишлаб чиқариш корхонаси ишчилари, Деҳқонобод ва Ғузор тумани аҳолиси ўртасида бир қатор тадбирлар ўтказди.

Шаҳноза ҚОДИРОВА

БИЛДИРИШ

2 апрель сешанба куни соат 14:30да Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмасида “Онажоним, шеърият” тўгарагининг навбатдаги машғулоти бўлади.

Машғулотни Ўзбекистон халқ шоири Муҳаммад Али бошқаради.

Барча ёш ижодкорлар ва адабиёт ихлосмандлари таклиф этилади.

ВАРРАКЛАР САЙЛИ

Республика ўқувчилар техник ижодиёт маркази ва Республика “Камолот” ёшлар ижтимоий ҳаракати ҳамкорлигида шаҳримиздаги “Боғи Эрам” маданият ва истироҳат оромгоҳида ўтказилган республика миқёсидаги “Варраклар” сайли ҳақиқий байрамга айланиб кетди.

Унда Қорақалпоғистон Республикаси, Тошкент шаҳри ва барча вилоятлардан келган 60 дан зиёд иқтидорли ўқувчилар ўзлари тайёрлаган турли ҳилдаги варраклар билан иштирок этдилар.

Машҳур эстрада гуруҳларининг чиқишлари эса байрамга янада файз киритди.

Кўкка парвоз қилган лайлак, қуроқ ва қалдирғоч рамзли турли-туман катталикдаги варраклар орасида, айниқса, Ўзбекистонимиз байроғи акс эттирилган варрак алоҳида кўзга ташланиб турди.

Республика Мудофаага кўмаклашувчи “Ватанпарвар” ташкилотидан ташриф буюрган тажрибали ҳакамлар эса варраклар парвозини синчковлик билан кузатиб турдилар. Мусобақа ниҳоясида ғолиб ўқувчилар Фахрий ёрлиқ ва қимматбаҳо совғалар билан тақдирландилар.

Хуршид РЎЗИЕВ

XXI аср — ёшлар асри

Умида ЙЎЛЧИБОЕВА, Тошкентдаги 224-мактаб ўқувчиси

ОБУНА ДАВОМ ЭТМОҚДА

Муҳиддин АБДУСАМАТОВ, ЎзМУ журналистика факультети 3-курс талабаси

Янги дунё — ёшлар дунёси

«Turkiston»га обуна бўлинг! Нашр индекси — 203

«Обуна давом этади» танловида қатнашишни истаган ёшлар «Turkiston»га обуна бўлганлик тўғрисидаги маълумотнома нусхаси ҳамда ўз фотосуратларини жўнатишларини сўраймиз.

2002 YIL 28 MART **Turkiston**

Яқинда мамлакатимиздаги мавжуд институт ва университетларда фаоллик билан иш олиб бораётган "Камолот" етакчиларига яна бир бор мурожаат қилдик. Уларнинг иштирокида олиб борилаётган ишларга назар солдик ва улкан изланишларнинг, ҳаётга жорий қилинаётган янгиликларнинг гувоҳи бўлдик. Уларнинг ташаббуси ва амалий ишлари бошқаларга ҳам асқотар деган умидда газетадан алоҳида ўрин ажратдик. Муҳими етакчилар ишидан мамнун бўлдик.

«ҚАМОЛОТ» — ЧИНИҚИШ МАКТАБИ

Олий ўқув юртларидаги Ҳаракат етакчилари иштирокида давра суҳбати

Нормахмат Юсупов, Термиз Давлат университети "Камолот" бошланғич ташкилоти етакчиси:

— Айни палладa мен университетимизда "Камолот" юз фоиз оёққа туриб олди, деб айта оламан. Ҳисоб рақамимиз очилган. Ўзимизга яраша маблағимиз ҳам бор. Яқинда Ҳаракатнинг Термиз шаҳар Кенгаши 100 минг, университетимизнинг ўзи эса 200 минг сўм ўтказиб берди. Ишларимизни тўлиқ йўлга қўйдик.

— Талабалар асосан сизларга қандай мақсадларда мурожаат қилишади?

— Биздан фақат яхшилик кутишади. Асосан ўқув ишлари, тарбиявий масалалар юзасидан келишади. Баъзида имтиҳонлар ҳамда ётоқхоналардаги шарт-шароит хусусида ёрдам сўрашади. "Камолот"га аъзо бўлиш учун нималар қилиш зарурлигини суриштирадилар.

Шомуродбек Бектурдиев, Гулистон Давлат университети етакчиси:

— Айни палладa бизнинг университетимизда 32 нафар ёрдамга муҳтож талаба бор. Ҳаммасини имкон қадар қўллаб турибмиз.

— "Камолот"га ўқитувчи-домлаларнинг муносабати сизни қаноатлантирадими?

— Ректоримиз Акромжон Парпиев бизнинг фаолиятимиз билан доимо қизиқади. Айтсам ишонмаслигингиз мумкин, бизга, яъни "Камолот" етакчию ходимларига факультетлар деканлари даражасида ваколат берилган. Бундан фақатгина яхшилик ва тараққиёт борасида тўлиқ фойдаланямиз.

— Зўр-ку. Демак, арзимаган сабабларга кўра ёки тушунмовчилик туфайли ўқишдан ҳайдалаётган талабаларга бемалол хайрихоҳлик кўрсата оласизлар. **Ректор ёшлар масаласида сизлар билан расман ҳисоблашадими?**

— Тўғрисини айтсам, мақтаниш эмас-у, талабаларимизнинг 90 фоизини танийман. Янглишмасам исмини, фамилиясини айтиб чақираман. Ҳаттоки, гуруҳлар бўйича кимни қандай ўқишини, қанақа оиладан чиққанлигини ҳам бемалол айтиб беришим мумкин.

— Қанча талаба "Камолот"га аъзоликка қабул қилинган?

— Март ойига қадар уларнинг сони 2135 нафарга етган эди. Ҳозир ҳам истаганларни аъзоликка қабул қилмоқдамиз.

Раҳимжон Корабошов, Тошкент вилояти Педагогика институти етакчиси:

— Шу кунга қадар институтимиз талабалари ўртасида "Сиз учун "Камолот" нима, унинг вазифасини қандай тушунасиз?" деган мавзуда турли савол-жавоб ва баҳс-мунозаралар тадбирлар ўтказдик. Улар тортинмасдан ўз фикр-мулоҳазаларини билдиришди.

— Яқин орада оила қуришни режалаштирган талабалар билан қандай ҳамкорлигингиз бор?

— Улар, албатта, бу борада тегишли кафедра ва деканатлар билан маслаҳатлашадилар. Ўз ўрнида домлаларимиз бундай ёшларни "Камолот" бошланғич ташкилотига йўллашади. Биз ҳам қўл қовуштириб ўтирмаймиз. Қўллаб-қувватлаймиз. Никоҳ тўйига, албатта, "Камолот" номидан битта муҳим тадбир ва эсда қоладиган совға билан кириб борамиз.

— Ёшлар орасида сал эртароқ оила қуриб, тезда ажрашиб кетадиганлари ҳам учрайди. Шу ўринда институтнинг "Камолот" бошланғич ташкилоти нима қила олади?

— Ҳозирда бундай ҳолатга дуч келганимиз йўқ. Қолаверса, ўзимизнинг иш дастуримиз, фаолларимиз ва биз билан ҳар битта масала юзасидан сўрашадиган раҳбарларимиз, домлаларимиз бор. Очиғини айтганда, ректоримиз ёшлар масаласида кўпроқ шуғулланишни, уларнинг ҳаётини ўрганишни ва назорат қилишни бизнинг зиммамизга юклаган. Биз бунинг уддасидан чиқишга ҳаракат қиляпмиз.

Умрзок Муродиллаев, Навоий Давлати педагогика институти етакчиси:

— Ҳозир институтимизда 2514 нафар талаба "Камолот"га аъзо бўлишган. 2002 йилнинг ўзида мингдан ортиқ ёшларни қабул қилдик.

— Сизнингча, аъзоларнинг камроги яхшими ёки кўпроги?

— Менимча, ҳамма соҳада ва ҳар жойда сифат ва самарадорлик бўлгани маъқул. Бизда "Камолот"га аъзо бўласан, деб мажбурлаш йўқ. Шунингдек, аъзо бўлмасан, деб ҳам айтолмаймиз. Қисқаси, ёшларимиз қанчалик кўп ва тезроқ бирлашсалар, бунинг натижаси фақат яхши бўлиши мумкин, холос.

— "Камолот" ёшлар ижтимоий ҳаракатининг ўн йилдан кейинги ҳолатини қандай тасаввур этасиз?

— Аввало, буни вақт кўрсатади. Қолаверса, сиз айтган ўн йил "Камолот"ни бизнинг орзуларимиздагидек даражага кўтариб юборишига шубҳа қилмайман.

М. Нормурод тайёрлади

СПОРТ — ЖАСОРАТ, МАТОНАТ, ИРОДА, ҚАТЪИЯТ

МУРАББИЙ

Халқимизда "Устоз отангдай улуғ" деган нақл бор. Дарҳақиқат, инсон камолотга эришувида биринчи сабаб ота-она бўлса, иккинчиси унга устозлик қилган меҳрибон мураббийдир. Шундайлардан бири Тошкент Давлат аграр университети жисмоний тарбия кафедраси доценти, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган мураббий, спорт устаси Аширбек Абсатторовдир.

Эркин кураш бўйича Ўзбекистон чемпиони бўлган Аширбек ака Ўзбекистон Давлат жисмоний тарбия институтида бўлган иш фаолияти давомида эркин кураш ва дзю-до бўйича 48 нафардан зиёд спорт усталарини тайёрлади. Миллий кураш ривожига қўшган хизмати учун республика тоифасидаги ҳакам унвонига сазовор бўлди. У 1999 йилда ўтказилган кураш бўйича I-жаҳон чемпионатида Ўзбекистон терма жамоасига мураббийлик қилди. Акобир Қурбонов, Камол Муродов ва Тоштемир Муҳаммадиев сингари шогирдлари жаҳон чемпиони унвонига сазовор бўлишди. Туркиянинг Анталия шаҳрида бўлиб ўтган иккинчи жаҳон чемпионатида ҳам шогирдлари устозининг юзини ерга қаратишмай, 73 кг.гача бўлган вазнда Маҳтумқули Маҳмудов ва 90 кг.гача бўлган вазнда Баҳром Авазовлар иккита олтин медални қўлга киритишди.

Айни кунларда устоз мураббий 60 баҳорни қаршилаган бўлса-да, бардам, тетик. Тошкент Давлат аграр университети жисмоний тарбия кафедрасида ўзбек кураши бўйича мураббийлик фаолиятини давом эттирмоқда. Шогирдларини шу йил Бухоро шаҳрида бўлиб ўтадиган "Универсиада—2002" мусобақаларига тайёрламоқда.

«РАКЕТА» ЖАМОАСИНИ АЛМАШТИРДИ

Миллий хоккей лигасидаги "Флорида пантерз" жамоаси ҳужумчиси россиялик Павел Буре "Рейнжерс" жамоасида ўйнайдиган бўлди. Яқинда 31 ёшга тўлган Буре ҳамюрти Игорь Уланов ва чехиялик Филип Новакларга айирбошланган. Хоккейчининг бундан олдин "Флорида" билан беш йиллик шартномаси мавжуд бўлиб, у тугашига икки мавсум қолганида Буре йилига 10 миллион долларлик даромаддан воз кечиб, "Рейнжерс" таркибида ўйнашни маъқул топган.

Воҳид БОЙМУРОДОВ тайёрлади

MENING FIKRIM

Оилани муқаддас билиб...

*** Ёш оилаларни қўллаб-қувватлаш, ижтимоий муҳофаза қилиш**

*** Ҳафталаб сарсон қилишади**

*** Мустаҳкам оила йиллар давомида бунёд бўлади**

ЁШ ОИЛА... МУСТАҲКАММИ?

Тасаввур қилинг, икки ёш аҳду паймон қилиб оила қуришди. Орадан бир-икки йил ўтиб фарзандли бўлишади. Рўзғор янги, куёвбола бор-йўғи ўрта маълумотга эга. Келин тушмагур ҳам ўртамиёна оиладан. Бироқ уларнинг ҳам яхшироқ яшагиси, чиройлироқ кийингиси, қулай уй-жой тиклагиси келади. Фарзандини оддий эмас, нуфузлироқ боғчага беришни исташади. Аммо бунинг имкони борми? Топиш мумкин, бироқ анча мушкул иш бу. Куёв ҳам, келин ҳам ҳашамга ўрганган бўлса, яна ҳам ёмон. Оиланинг бузилиб кетиши ҳеч гап эмас. Лекин бу борада давлат ва жамият қонунларининг, таълим-тарбиянинг таъсири асқотиши мумкин. Қариндош-уруғ, маҳалла-кўй, фуқаролар йиғини, ўз-ўзини бошқариш органлари янада фаолроқ бўлса, ҳар қандай салбий ҳолатнинг ўрнини олиш турган гап.

Бугун юртимизда рисоладагидек яшаш учун тадбиркорлик ва турли имконият эшиклари кенг очилмоқда. Ёш оилаларни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш, ижтимоий муҳофаза қилиш бўйича ҳукумат даражасида ҳужжатлар қабул қилинмоқда.

— Бизнинг ҳудудимизда ўн иккита фуқаролар йиғини саксон саккизта маҳалла мавжуд, - дейди Қибрай тумани ҳокими ўринбосари, туман хотин-қизлар қўмитаси раисаси Шоҳида Бобокалонова. — Ўтган 2001 йил давомида 880 нафар никоҳ қайд қилинди. Кам таъминланган оилаларга йилига бир мартадан молиявий ёрдам кўрсатаяпмиз. Бунда асосан "Наврўз" хайрия жамғармасининг мададига таянамиз. Шунингдек, "Соғлом авлод учун" хайрия жамғармаси ўнта болага ҳар бири учун беш минг сўмдан омонат дафтарчаларини очди. 2002 йилни бошида икки ака-укани "Наврўз" жамғармаси ташаббуси ва маблағи эвазига уйлантирдик.

Дарвоқе, яхши тадбир, савобли ишлар ҳамиша ўзининг дуруст самарасини бериши турган гап. Шунингдек, Шоҳида Бобокалонованинг гапларига ҳам ишониш мумкин. Масалан, Қибрай туманига қарашли биргина "Байтқўрғон" қишлоқ фуқаролар йиғинига шу атрофдаги олтита маҳалла қарайди. Ҳаммаси бўлиб 13 минг 747 нафар киши йиғин рўйхатида турибди. Ўтган 2001 йил давомида икки ёшгача фарзанди бўлган оналарни қўллаб-қувватлаш учун 10 миллион 351 минг сўм маблағ сарфланди. Кам таъминланган 68 оилага 958 минг 700 сўм берилди.

Бугун "Байтқўрғон" фуқаролар йиғини ҳудудида кам таъминланган 147 оила бор. Шунингдек 148 нафар ишсиз, 43 нафар болаликдан ногирон бўлганлар, 8 нафар етим, 140 нафар тадбиркор мавжуд. Хўжаликда ишлаб топган пулига қониқмасдан шу атрофда ҳунари бўйича бошқаларга ёлланиб ишлайдиганлар 218 нафарни ташкил этади.

Айни паллада мамлакатимиз аҳолисининг катта қисми қишлоқда истиқомат қилади. Ҳаммага маълум қишлоқда шароит шаҳардагидан кўра бироз фарқ қилади. Шундай экан, менимча, қишлоқдагиларнинг ўзи четдан ишора кутиб турмасдан ҳаракат қилиши, изланиши лозим. Бунинг учун аввало бирикиш, маслаҳат билан иш кўриш айни муддаодир.

Шуни табиий қабул қилишимиз лозимки, бугун ёки эртага оила қурмоқчи бўлган ёшларнинг аксарияти туман хотин-қизлар қўмитасига ёрдам сўраб бормайди. Ёшлар аксарият ҳолларда асосан тўй бўлаётганда эмас, маълум сабабларга кўра оиласи бузилаётган пайтлардагина расмий идораларга, раҳбар мутасаддиларга мурожаат қилишади. Аксарият ҳолларда туппа-тузук оилаларнинг ажрашиб кетишига ота-она, қариндош-уруғлар ўртасидаги арзимас баҳоналар сабаб бўлади. Мутасадди кишилар эса ғишт қолипдан кўчиб бўлгунча жим юраверишади. Шунинг учун ҳам аксарият кишиларда фуқоролик йиғини ходимларига ишонч йўқ.

Яқинда Иштихон туманида шундай воқеа содир бўлди. Учта ҳали вояга етмаган фарзанди бўлган ёш оила ўзаро чиқишолмай қолди. Келин тушмагур эрининг топган-тутганига қаноат қилмасдан ажралиш ҳақида ариза ёзди. Суд уларга ўйлаб кўриш ва кейин пушаймон қилмаслиги учун олти ой муддат берди. Бу муддат тугамасдан келин милиция нозирига мурожаат қилди.

Битта мустаҳкам оилани бунёд этиш учун камида ўн йиллар давомида меҳнат қилиш шарт. Мана шу муддат давомида оддий кишидан тортиб энг катта лавозимдаги раҳбаргача адолат ва виждон билан ишлаши, муаммоларни биргалашиб ҳал қилиши талаб этилади. Рўзғорда бир кун жанжал бўлса, қирқ кун барака кетади, деб бежиз айтилмаган. Негаки, оила жуда муқаддас, жуда нозик қўрғон. Унинг тобора мустаҳкамланиши, албатта, атроф-муҳит ҳамда имкониятлар даражасига ҳам боғлиқ.

Нормурод МУСОМОВ, «Turkiston» мухбири

СУВ ТАРАҚҚИЁТ МАНБАИ

Уни тежаб, экинлардан юқори ҳосил олиш мумкинми?

Бебаҳо бойлигимиз саналган ер ва сувдан тежаб-тергаб фойдаланиш ҳақида кейинги пайтларда тез-тез гапириладиган бўлиб қолганининг сирли жойи йўқ, албатта. Бироқ, ер ва сувдан нотўғри, самарасиз фойдаланилиши натижасида ундан етадиган зиён-заҳмат кўпчиликка аён бўлгани билан атрофда кишиларимизнинг хусусан ёшларимизнинг сувни тежаш ва ер шўрланишининг олдини олишга бўлган эътиборини етарли деб бўлмайди.

Шу маънода бир нарсани унутмаслигимиз керак, қуруқ гап-сўз билан муддаога етиш мушкул. Аввало, сувдан ва ердан оқилона фойдаланиш ҳар бир кишидан амалий масъулликни талаб этади. Қолаверса, сувни тежаб, ер шўрланишининг олдини олишда мутахассис олимларнинг фикр ва мулоҳазалари ниҳоятда зарурдир. Шу мақсадда таҳририятимизга, қишлоқ хўжалиги фанлари номзоди Амир ТЎРАЕВни таклиф этиб, бир қатор саволларга жавоб изладик.

— Бугунга келиб сув ва ер муаммоси глобал тус олишини олим сифатида қандай изоҳлайсиз?

— Маълумотларга кўра, собиқ шўролар даврида Ўзбекистондаги суғориладиган майдоннинг 75 фоизига пахта экилган. Дунё тарихига назар ташласангиз ҳеч бир пахта монополияси бу қадар катта ҳудудни эгалламаганлиги маълум бўлади. Мамлакатимизда сўнгги эллик йил мобайнида суғориладиган ер майдони 2,46 миллион гектардан 4,38 миллион гектарга етди. Фақат 1975-85 йилларнинг ўзида бир миллион гектарга ўзлаштирилди. Ҳароратни мўътадиллаштириб турувчи чўллар қисқартирилди ёки умуман йўқотиб юборилди, бунинг натижасида табиий мувозанатга путур етди. Тупроқнинг шўрланиш даражаси шу қадар кўпайдики, натижада икки миллион гектардан ортиқ ер майдони ёки барча суғориладиган ерларнинг қарийб ярмида экинлар ҳосилдорлиги камайиб, қишлоқ хўжалиги оборотидан чиқиб кетишидек хавф пайдо бўлди. Ваҳоланки, мамлакатимизда ер ости сувларининг халқ хўжалигида фойдаланиш мумкин бўлган қисми 15,7 куб км.ни ташкил қилади. *Қишлоқ хўжалигида бир кг. дон учун 750 литр, шунча картошка етиштириш учун 1500 литр, бир гектар шоли учун 16000-20000 куб метр, шунча сабзавот экинлари етиштириш учун 3000-8000 куб метр ва ниҳоят ғўза (бир тонна пахта толаси етиштириш) учун 7500 куб метр миқдорида сув сарф бўлаяпти. Чорвачиликда бир тонна гўшт етиштириш учун 20000 куб метр сув ишлатиляпти.* Демак, суғоришга яроқли бўлган чучук сув заҳиралари тобора камайиб бораётганлиги туфайли мавжуд заҳиралардан самарали фойдаланиш, қўшимча сув манбаларини топиш масаласи кун тартибида ниҳоятда долзарб бўлиб турибди. Шу боис экинларни суғорадиган об-ҳаёт сифати тобора ёмонлашмоқда, қайта шўрланиш оқибатида экин-текинга яроқсиз ерлар ҳажми кўпайиши эҳтимол сезилаяпти. Мамлакатимизда обикор ерлар 4,3 млн. гектарни ташкил этишини ва қишлоқ хўжалигида ялпи даромаднинг 95 фоизи шу ерлардан олинишини эътиборга олсак, шу вақтга қадар қўлланиб келинаётган сув тақсимоти, суғориш меъёри ва унинг илмий-услубий асосларига бозор иқтисодиёти нуқтаи-назаридан қараш тақозо этилмоқда. Бу борада, биринчи галда Ўзбекистон қишлоқ хўжалиги асосини ташкил этадиган пахтачилик ва дончиликни бундан буён ривожлантиришни янги босқичга кўтарувчи омилларга кўпроқ эътибор қаратиш лозим. Обикор ерларимизда экиладиган пахта ва бошоқли дон экинларини суғориш учун ҳар йили сув ҳавзаларидан 60-70 млрд. кубметр об-ҳаёт олинаётир. Бу ўринда суғориш ўзанларига, зовур-дренажларга вақтида тозалаш ва техник хизматлар кўрсатилмаганлиги туфайли уларнинг яроқсиз ҳолга келиб қолганлиги ва бунинг оқибатида экин экиладиган ерларда сувдан фойдаланишнинг самарадорлиги ниҳоятда пасайиб кетганлиги туфайли хўжаликларда сув исрофгарчилигининг умумий миқдори 50 фоизни ёки ҳар йили 30-35 млрд. кубометрни ташкил этаяпти. Самарасиз йўқотилаётган сув билан қўшимча 1,5-2,0 млн. гектар обикор ерни суғориш ёки айрим ерлар заҳини қочириш учун зовур, заҳкашлар қазишга сарфланадиган ортиқча харажатлардан сақланиб, ерларни қайта шўрланишининг олдини олиш мумкин эди. Қишлоқ хўжалигига боғлиқ у ёки бу хўжаликлар ҳозирги усуллар билан сарфланаётган сувнинг бир фоизини тежашга эришсалар, йилига *1,5 млрд. куб метр сув тежалар, бу сув билан 130-145 минг гектар ғўза, 2000 минг гектар шоли, 70 минг гектардан кўпроқ беда ва бошқа озуқабоп экин-тикинларни суғоришга имкон яратиларди,* қарийб уч юз минг киши иш билан таъминланарди.

Сув исрофгарчилигига йўл очаётган асосий сабаблардан бири шундаки, сув хўжалиги тармоқлари ўзаро келишмаган ҳолда фаолият кўрсатади, улар сув тармоқларидан манфаатдор эмас.

— Гарчи сувдан оқилона фойдаланиш ва ер шўрланишининг олдини олиш ҳақида қанчалик кўп гапирилмасин, атрофга назар солсангиз барибир, эски ҳаммом, эски тоз дегандай, шу ҳол давом этаверади. Сизнингча, буни қандай тартибга солиш мумкин?

— Агар хўжаликлараро тизимда ҳар минг гектар обикор майдонга беш-саккиз нафар киши биркитиб қўйилса, уларнинг ихтиёрида тўрт-беш нафар сув ўлчайдиган мироб бўлса, ички хўжалик тизимида, **яъни деҳқон-фермер ва жамоа хўжаликларида худди ўша ҳажмдаги майдонга кўпи билан биттагина малакасиз мироб биркитиб қўйилади ёки умуман сув ўзанлари қаровсиз қолдирилади.** Хўжаликларда сувдан фойдаланиш самарасиз бўлаётганига сабаб, сув хўжалиги идоралари ишлаб чиқариш тармоқларига обиҳаёт тежамкорлигини таъминлайдиган технологияларни кам тадбиқ этаяпти. Янги суғориш техникалари кам. Жамоа, ширкат ва деҳқон-фермер хўжаликларида эса янги технологияга яраша малакали ишчи кучи ҳам етишмайди. Хўжалик далаларида сувдан самарали фойдаланишнинг муҳим омилларидан бири шуки, мавжуд обиҳаёт заҳирасидан тежаб-тергаб истеъмол қилиш лозим ва янги техника усули орқали суғориш тизимини тежамкор технологиялар билан таъминлаш лозим. **Шунингдек, хўжаликлардан олинган сув учун маълум миқдорда ҳақ тўланишини йўлга қўйиш керак, деб ўйлайман.**

Қадимда ҳам пахтазор ва ғаллазорларни суғориш учун, албатта, сув ҳақи тўланган ва суғориш ўзанларини таъмирлаш, тозалаш учун аҳоли жалб этилган.

Ҳисоб-китоблар шуни кўрсатадики, бир куб км. сув билан Ўзбекистон шароитида 112 минг тонна пахта, 116 минг тонна сабзавот, полиз маҳсулоти, 41,0 минг тонна мева ва узум, 10 минг тонна гўшт, 114 минг тонна сут, 400 тонна пилла тайёрлаш мумкин.

Жамоа ва деҳқон-фермер хўжаликларини сув билан таъминлашни тартибга солиш, улардан ҳақ тўлаш учун кўплаб хорижий мамлакатларда қабул қилинган қоидаларга риоя этмоқ лозим. Хўжаликларда сувдан фойдаланиш самарадорлигини янада ошириш ва рағбатлантириш мақсадида пахта ва ғалла экинларининг амал-ўсув даврида мутасадди ташкилотлар томонидан белгилаб берилган режа миқдоридаги сув сарфланган бўлса, шу миқдорда ҳақ олинмаслиги даркор. Шунда деҳқон онгида табиий равишда сувдан оқилона фойдаланишдек кўникма ҳосил бўлиб боради. Агар хўжаликлар белгиланган суғориш режасига нисбатан ортиқча миқдорда сувдан фойдаланса, сувни бекорга исроф қилса, моддий заҳирадан самарасиз фойдаланганликлари учун жарима ундириб олиниши лозим. Шундагина деҳқонлар ўзларининг сувга эҳтиёжларини аниқ билиб оладилар ва суғориш даврида самарали восита ҳамда техникадан фойдаланишга ҳаракат қиладилар ва улар зиммасига моддий масъулият юкланади.

Гидромодул ходимлари томонидан ишлаб чиқилган йўл-йўриқлар асосида сув заҳираси хўжаликларга биркитиб қўйилса, ҳар йили сувдан фойдаланиш режаларини тузиб ўтиришга ҳожат қолмайди. **Энди фақат хўжаликларга ажратилган улушини ва улушдан ортиқча сарфланган сув миқдорини кузатиб туриш керак.** Айни пайтда хўжаликларга режа асосида сувдан фойдаланиш, суғориш машиналарини такомиллаштириш масалаларида ёрдам бериш лозим, деб ўйлайман.

Ҳозирги кунда республикамиз бўйича суғориш шахобчалари бир гектар майдонга 45 погон метр ҳажмда тўғри келди. Олинаётган сувнинг фойдали (коэффициенти) самарадорлиги ўртача 55 фоизга боряпти. Бу кўрсаткич 75-80 фоизга кўтарилса, умумий суғориш меъёрларидан 1500 метр куб сув тежалади. Бу дегани 30 фоиз сув тежалиб, қўшимча майдонларни суғоришга имкон яратилади.

Биз яқин йилларда сув тежамкорлигини таъминлайдиган технология ва суғоришнинг илғор воситалари соҳасида муваффақият қозонишни истасак, ҳозирдан эътиборан бўлажак мутахассис-агрономларни қамровдор ўқув дастурлари бўйича қайта тайёрлаб, уларга хўжаликларда сувдан самарали фойдаланиш йўлларини ўргатишимиз лозим.

— Сувни тежаш мақсадида олимларимиз томчилатиб суғориш ва шу каби турли усулларни тавсия қилишган. Сизнингча, шу усуллардан қанчалик фойдаланилаяпти ёки фойдаланилса, самарали жиҳатлари кўзга ташланарли бўладими?

— Ўзбекистонда пахта ва ғаллани суғориш учун ердан, қазилган ариқ ўзанларидан фойдаланилади. Бундай ўзанлар таркибига сув тақсимлайдиган каналлар, доимий ёки вақтинча ишлатиладиган ариқлар, жўяклар киради. Суғориш ишларига ҳар йили ўн-ўн икки млн. ишчи кучининг меҳнат куни сарфланади. Пахтачиликда суғориш ишлари бошқа тадбирларга нисбатан энг кам механизациялашган. Жўяк оралатиб суғоришга умумий сарф-харажатнинг ўттиз беш-қирқ фоизи тўғри келади, умумий харажатларнинг қиймати бўйича суғориш ишларига 17-20 фоиз маблағ сарфланади.

Қарши ва Мирзачўлда ўтказилган тадқиқот шуни кўрсатадики, очиқ ариқлар воситасида суғориш ишлари амалга оширилса, 38-40 фоиз меҳнат сарфланади, агар сув қаттиқ қувурлар воситасида тақсимланса, 15-22 фоиз меҳнат сарфланади, холос. Меҳнат унумдорлиги 0,6-0,8 гектарга нисбатан 1,5-2,0 гектар бўлади. Яъни, бир хил меҳнат сарфлаб, икки баробар кўпроқ майдонни суғориш мумкин бўлади. Анъанавий суғориш жараёнида 25-30 фоиз сув тежаб қолинади. Меҳнат унумдорлиги 2,2-2,5 ҳиссага, пахта ҳосилдорлиги эса 36-44 центнерга қадар ошади.

Пахта, ғалла экинлари ёпиқ-аралаш усулда суғорилса, эгатлар ва ариқларни сув ювиб кетиб, ортиқча харажатга йўл қўйилмайди. Меҳнат унумдорлиги ортади, сувчилар учун қулай шароит вужудга келади. Сув эгатларга механизациялаштирилган усулда таралса, ҳар томонлама фойдали бўлади. Сувчининг вазифаси эгатга кетаётган сув миқдорини мувозанатга солиб, қувурнинг тешикларини тозалаб туришдан иборат бўлади. Ёпиқ ҳолда суғориш усули қўлланганда эгилувчи қувурлардан ташқари, қаттиқ суғориш қувурлардан ҳам фойдаланиш мумкин, уларда сув маромини тартибга келтириб турувчи жўмрак бўлади.

Қарши дашти шароитида қўл кучи ёрдамида эгат оралатиб суғорилса, 60-70 соат вақт сарфланади, худди ўша майдон билан ёнма-ён бўлган бир хил текисликдаги экин майдони суғорилганда бор-йўғи 35-40 соат вақт сарфланади. Анъанавий усулда (қўл кучи ёрдамида) эгат оралатиб суғорилганда, сарфланган сув миқдори ўрта ҳисобда 1800-2000 метр куб гектарни ташкил этган бўлса, эгилувчи қувурлар ёрдамида суғориш ишлари йўлга қўйилганда бу кўрсаткич 1000-1200 метр куб гектарга тенг бўлади, яъни 600-800 метр гектарга сув тежалади ёки 35-40 фоиз тежамкорликка эришилади.

— Сув аниқ ўлчаб тақсимланса, қанчалик тежашга эришамиз?

— Умуман олганда қишлоқ хўжалиги экинларини илмий ва аниқ суғориш меъёрини режалаштиришда тупроқ иқлим шароитлари, ер ости сувларни шўрланиш ва жойланиш чуқурлиги ерларни мелиорацияланиш даражаси, сув ўзанларини жойланиши, сув заҳирасини миқдори каби қатор омиллар ҳисобга олиниши шарт.

Республикамиз деҳқончилик тизимида чўл-саҳро ерларни ўзлаштириш, улардаги ҳозирги мелиорацияланиш даражаси, ер остки сувларини жойланиш чуқурлиги, табиий иқлим шароитлари кескин ўзгариб кетди. Мелиоратив районлаштиришни янги тизимини илмий асосда тузиш шу куннинг долзарб вазифаларидан бўлиб турибди.

Сувни тежаш ҳамманинг иши бўлмоғи керак, бу тадбирга давлат ва миллат манфаати нуқтаи назаридан қараш зарур. Барча жойга сув ўлчагичлар 025, 0,50, 075, 1,00 метр кенгликдаги "Чеполетто" ва "Томсон" типидаги мосламаларни қуриб назоратга олиниши лозим. Бу ишлар вилоятларда ҳам малакали мутахассислар томонидан бажарилиши зарур. Чунки, истеъмолчи ҳам, сув берадиган таъминотчи ҳам бундан зарар кўрмаслиги керак.

—Қарши, Жиззах, Мирзачўлда мавжуд коллектор захкашларнинг кўп қисми нега ишламайди? Бунинг асл сабаби нимада деб ўйлайсиз ёки бу офатлардан қандай қутуламиз?

—Республикамизда кейинги 30 йил давомида икки миллион гектарга яқин янги ерлар ўзлаштирилди. Бу ерларда бош лойиҳа асосида муҳандислик очиқ ва ёпиқ коллекторлар дренажлар тармоғи қурилди. Собиқ шўролар даврининг шошилинч янги ерларни ўзлаштириш сиёсати даврида ҳамма ишлар биз ўйлаганчалик сифатли амалга оширилмаган эди. Ўзлаштирилган ерларда қурилган муҳандислик очиқ ва ёпиқ коллекторларни лойиҳада кўрсатилган асосида қурилмаганлиги 60-70 фоиз майдони ер ости сувлари яқинлиги боис, юза қатламига туз тўпланиши натижасида шўри қийин ювиладиган тупроқлар тоифасига кириб, қишлоқ хўжалиги тизимидан чиқарилмоқда.

Бундан 20-30 йил олдин ўзлаштирилган ерларда қурилган суғориш шахобчалари яроқсиз аҳволдалиги сув исрофгарчилигига олиб келмоқда. Хўжаликлараро каналларнинг 35 фоизи ички хўжалик суғориш шахобчаларини, тўққиз фоиз сув ўтказмайдиган қопламалар билан ўралганлиги қолган қисмида бу тадбирлар амалга ошмаганлиги сабабли катта миқдордаги сувни ер остига шимилиб кетишига олиб келмоқда.

Лойиҳа бўйича Л-50, 100, 150, 200, 500лик патон суғориш шахобчалари қуйилиб, 50-60 гектар майдонни сув билан таъминлаш кўзда тутилган. Ҳар 100-250 метр ернинг қияликлигига қараб туйниклар қўйилган. Бу туйникларни эгилувчи шланглар билан таъминлаш зарур эди. Лекин туйникларнинг эгилувчи шланглар билан таъминланмаганлиги, маълум гудронтларни ёпқичлари қуйилмаганлиги сабабли деҳқонлар ўз мўлжалланган ерларда ўқ ариқлар тортиб экинларни суғориб келмоқда. Бу ўз йўлида сувни назоратсиз қолдириб, ортиқча сувларни ер остига сингиши натижасида тузларни юзага чиқариб, биринчидан суғориш учун олинган сув исрофгарчилиги бўлса, ер ости сувларини кўтарилиб кетиши натижасида ерларни қайта иккиламчи шўрланишига олиб келди.

Энг ачинарлиси бир суғориш шахобчасида икки-учта истеъмолчи сувнинг бош қисмида истаганча сувдан баҳраманд бўлиб, ўрта қисмдагисига сув етмасдан охирида жойлашган ерлар сувсиз қолиб, ортиқча қийинчиликлар туғдирмоқда.

Қурилган суғориш шахобчаларининг уланган жойида резиналар қуйилади. Бу резиналар эгасизлик ва бизни иссиқ иқлим шароитимизда икки-уч йилда чириб сув ўтказа бошлайди. Натижада, доим сув оқиб, уларга қуйилган бетон таянчлар чўкиб, суғориш шахобчаларидаги лотоклар ўз-ўзидан фаолиятни тўхтатиб қўйган. Деҳқон ерга ариқлар тортиб экинларни суғораяпти. Бу сув исрофгарчилигига йўл очмоқда.

Энг муҳими, муҳандисларнинг коллекторлар, очиқ-ёпиқ дренажли тизимларни ишлатишда билим ва малакали мутахассислар озлиги, ҳозирги замон қишлоқ хўжалиги мелиорацияси фани ютуқларини кенг жорий этишдаги баъзи ҳоллардаги сустлик, бу соҳа мутахассисларини тайёрлашда жиддий хатолар борлиги ҳам умумий ишимизга катта зиён етказмоқда. Тошкент Давлат аграр университети қошида қишлоқ хўжалиги мелиорацияси мутахассислари тайёрлайдиган факультет очиш керак, деб ўйлайман.Республикамизда икки миллион гектар майдондаги ерлар ҳар хил даражада шўрланган. Афсуски, биронта илмий муассасаларда қишлоқ хўжалиги мелиорацияси фани бўйича илмий ишларни ҳимоя қиладиган илмий кенгаш йўқ.

Яна бир гап. Қирғизистондаги сув сиғими 18 миллиард куб метр бўлган "Тўхтагул" сув омбори қурилаётган вақтда энергия ишлаб чиқариш ва экинларни суғориш кўзда тутилган. Бугунга келиб Қирғизистон ундан ёз ойларида сув омборини тўлдириш мақсадида, қиш ойларида эса энергия ишлаб чиқаришга йўналтирмоқда. Натижада кейинги йилларда Фарғона водийсидаги кўпгина унумдор ерлар сув танқислигига дучор бўлмоқда.

Бундан ташқари республикамизда тупроқ унумдорлигини белгиловчи омиллардан бири суғориш муаммосидир. Сувнинг умумий етишмаслигига қарамасдан, кўп жойларда суғориш меъёри жуда юқори. Ғўза қаторларига бир неча кун давомида кўп миқдорда сув қуйилади, суғориш оралиғидаги давр узайтирилади. Бундан ташқари, катта миқдордаги сув тупроқ таркибидаги гумус ва озуқа элементларининг ювилиб кетишига сабаб бўлади.

Хулоса қилиб айтганда, сувни тежаб, тупроқларимизнинг унумдорлигини ошириш, қишлоқ хўжалиги экинларидан юқори ҳосил олиш кўп жиҳатдан илмий муассасалар ходимлари ўз вазифаларига жуда катта масъулият билан ёндошмоқларини талаб этади.

Шавкат АЛЛАНАЗАРОВ суҳбатлашди

Оролни қутқариш халқаро фонди
GEF Агентлиги
B Компоненти
Ўзбекистон миллий ишчи гуруҳи

ШУ КУННИНГ МАВЗУСИ

ХАЛҚ ИШОНЧИ - ДАВЛАТ ТАЯНЧИ

Яқинда Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Фан, таълим, маданият ва спорт масалалари қўмитаси Ўзбекистон Жаҳон тиллари университети халқаро журналистика факультети ўқитувчилари ва талабалари билан ҳамкорликда референдум якунларини ўрганиш мақсадида илмий-амалий конференция ўтказди. Қуйида ана шу конференция маърузачиларининг айрим мулоҳазалари билан танишасиз.

Муҳаммаджон ИСОМОВ, фалсафа фанлари номзоди: - Маълумки, Ўзбекистон мустақиллигининг илк кунларидан бошлаб тараққиётнинг, бозор иқтисодиётига асосланган ҳуқуқий демократик жамиятга ўтишнинг ўзига хос йўлини танлади. Ислоҳотларнинг бош ташаббускори мамлакатимиз Президенти И.А.Каримов томонидан аниқ-равшан белгилаб берилди. Уни бу тамойилларнинг нақадар тўғри танланганлигини бугун ҳаётнинг ўзи кўрсатмоқда. Собиқ Совет Иттифоқи ҳудудида пайдо бўлган янги давлатлар орасидаги Ўзбекистоннинг юксак мавқеи, жаҳон ҳамжамиятининг эътирофи ва эътибори, энг катта давлатларнинг биз билан ҳар томонлама ҳамкорликка интилиши фикримизнинг далилидир.

Модомики, ҳуқуқий демократик жамият сари дадил ва залворли қадамлар ташланаётган экан, бундай жамиятнинг устунлари саналмиш тушунчалар моҳиятини тўла англаб олиш лозим. Фикримизча, ана шундай устунлардан бири фуқароларнинг сиёсий ҳуқуқларини кафолатлаш ва уларнинг давлат ва жамиятни бошқаришдаги иштирокини таъминлашдир.

Бундай муҳим вазифани амалга оширш учун 1992 йилдаёқ қабул қилинган Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси асосий таянч ва кафолатдир. Унинг 32-моддасида шундай дейилади: “Ўзбекистон Республикасининг фуқаролари жамият ва давлат ишларини бошқаришда бевосита ҳамда ўз вакиллари орқали иштирок этиш ҳуқуқига эгадирлар. Бундай иштирок этиш ўзини ўзи бошқариш, референдумлар ўтказиш ва давлат органларини демократик тарзда ташкил этиш йўли билан амалга оширилади”.

Конституция асосида мамлакатда мустаҳкам қонун ва меъёрий ҳужжатлар тизими вужудга келтирилди. Шунинг учун ҳам жамият ҳаётида муҳим ўрин тутувчи масалаларни ҳал этишда аввало, халқнинг хоҳиш-иродасига қулоқ солинмоқда.

Мустақилликнинг илк кунлариданоқ ҳуқуқий тарғибот ишларига, аҳолининг ҳуқуқий билим ва тафаккур савиясини ошириш борасида қатор ишлар амалга оширилмоқда. Мамлакат Парламенти кўпчилик овоз билан ҳал этиши мумкин бўлган масалани умумхалқ эътиборига ҳавола этиб, референдум орқали хулосага келиш, бир томондан, халқнинг муайян масала ва умуман, ислоҳотлар жараёнига муносабатини билиш имконини берса, иккинчидан, фуқароларнинг ҳуқуқий онги ва тафаккурини оширишга ҳам хизмат қилади. Ҳуқуқий демократик жамиятда бу ўта муҳим ҳодиса ҳисобланади.

Сиёсий маданият ҳақида икки оғиз сўз. Илмий адабиётларда таъкидланишича, сиёсий маданият - умумий маданиятнинг алоҳида қисми, жамият аъзолари, миллат, ижтимоий гуруҳлар ва қатламлар ҳамда ҳар бир фуқаронинг давлатнинг ички ва ташқи сиёсатини тушуна билиш қобилияти, таҳлил қила олиш даражаси ва сиёсий вазиятга қараб, мустақил равишда ўз хатти-ҳаракатларини белгилаш ҳамда уларни амалга ошириш маданиятидир. Олдиндан кўра билиш истеъдоди, ҳаракат йўналишини ўзгартириш, назарий ва амалий йўналишларни аниқлай олиш, тарафдорлар топиш, ижтимоий жараёнларнинг тезлигига таъсир ўтказиш сиёсий маданиятнинг муҳим жиҳати ҳисобланади.

Сиёсий маданият жамиятнинг барча аъзоларига тааллуқлидир. Фуқароларнинг давлат ва жамоат ишларида фаол иштирокисиз демократик жамият қуриб бўлмайди. Давлатнинг ички ва ташқи сиёсатидан, бошқариш тизимлари фаолиятидан, кундалик ва ижтимоий ҳаётдан яхши хабардор бўлиш, давлат ва жамиятни бошқаришда бевосита ва билвосита иштирок этиш орқали фуқаролар ўзида сиёсий маданиятни шакллантиради. Сиёсий маданиятни шакллантириш ва юксалтириш давлатнинг асосий вазифаларидан бири ҳамдир.

Маҳалла қўмиталари, хотин-қизлар қўмитаси ва унинг жойлардаги кенгашлари, оқсоқоллар кенгашлари, ёшлар ташкилотлари, касаба уюшмалари, санъаткорлар, адиблар, тадбиркорлар, тиббиёт ва маориф ходимларининг кўнгилли бирлашмалари кабиларнинг фаолияти орқали ҳам аҳолининг сиёсий маданияти намоён бўлади.

Бугун мустақил Ўзбекистонда ҳар бир фуқаро ўзини давлат ва жамият ишларини бошқаришда тенг ҳуқуқли иштирокчи сифатида ҳис этмоқда. Юқорида таъкидлаганимиздек, бу ҳол фуқароларимизнинг сайловлар, референдумлар ва бошқа шу каби тадбирларда фаол иштирок этаётганида намоён бўлмоқда.

Умумхалқ иштирокининг сиёсий онгни оширишдаги ролини янада оширишда жамоат (нодавлат) ташкилотларининг ҳам ўрни алоҳидадир.

Масалан, аҳоли ўртасида улар ўтказадиган сўровлар биринчидан, номзодга фуқароларнинг унга нисбатан муносабатлари қандай шаклланаётганлигини, ўрганиш имконини беради.

Иккинчидан, ўтказиладиган референдум ёки сайловга аҳолининг иштироки, референдум масаласи бўйича хулосалар қай даражада, сиёсий онг нималарни англатмоқда - бу каби саволларга ҳам ойдинлик киритилади. Энг асосийси, бу йўл аҳолининг сиёсий фаоллигини оширади, референдум ёки сайловда қўйиладиган масалага нисбатан муносабатини шакллантиради.

Дунёнинг ривожланган мамлакатларида у ёҳуд бу масала юзасидан умумхалқ иштирокини маҳаллий оммавий ахборот воситаларида кенг ёритиб бориш ҳам фойдалидир. Масалан, парламентчилик тажрибаси узоқ тарихга эга ва намунали анъаналарга бой бўлган Англия каби давлатларда халқнинг парламент ишига, қонунлар қабул қилиш жараёнларига таъсири ҳақида махсус кўрсатув ва бошқа чиқишлар сонини кўпайтириш, сифатини ошириш икки палатали парламентни шакллантираётган мамалкатимиз аҳолиси учун муҳим аҳамият касб этади ва бу икки палатали парламент моҳиятини кенг оммага етказишнинг самарали усулларидан бири бўлиши мумкин. Кенг оммани жараёнларда кўнгилли тарзда иштирок этишларини таъминлаш эса кўп жиҳатдан самарали тарғиботга боғлиқ.

Нарзулла ШОНИЁЗОВ, ўқитувчи: - Референдумлар йўли билан қарор қабул қилиш давлат бошқарувини халққа яқинлаштиради. Бунда сиёсий жараёнлар очиқ ва ошкора табиат касб этади. Халқ иродасини ифодаловчи, жамиятнинг ҳар бир тўлақонли аъзосининг фикру хоҳишини ўрганиш ва инобатга олиш айнан референдумлар орқали амалга оширилган.

Хўш, референдумнинг маънавий аҳамиятини қандай илғаш мумкин? Бобокалонимиз Форобий айтганидек “Ҳақиқатдан ҳам инсоннинг инсонлиги унинг ақлидрок ва тафаккур йўриғи билан иш юритишида билинади”. Ақлнинг даражаси, идрокнинг миқёси, тафаккурнинг кўлами эса хатти-ҳаракат орқали кўзга ташланади. Чунки ҳар қандай номзод, шу жумладан одамзод ҳам ўз ҳаётини ақли доирасида, тушунчаси ва маънавий-руҳий мезонлари чегарасида қуради. Демак, айтишимиз мумкинки одамлар референдумлар орқали ҳам қонунларнинг ўз фойдаларига хизмат қилиши учун интилишган. Интилишлар умумхалқ манфаатига хазмат қилиши натижасида қадриятга айланиб борган. Аҳолининг ирода кучи, идроки ва тафаккури билан эркинлик, демократия турмуш тарзига, яхши яшаш воситасига, жамиятни ҳам, инсон ҳаётини ҳам эзгулик сари йўналтирадиган қудратли кучга айлантиришга хизмат қилган.

Файласуф Сен-Симон ўз пайтида англияликларнинг фаровон ҳаётида уларнинг саводхонлиги билан олимларга ҳурмат ила қарашлари ўртасида бевосита алоқа борлигига ишора қилган. У ёки бу мамлакатдаги аҳоли ёмон яшаётганлигининг сабабини эса ўша халқнинг маънавий даражаси билан боғлаган эди.

Инсоният тарихидан маълумки, қаерда жамиятни бошқариш тизими замонга мос такомиллашиб, қонунлар талаб дарадасида яратилган бўлса, ўша ҳудудда цивилизация илдиз отган ёинки, ҳозирги тараққий этган мамлакатлар яқин ўтмиши билан қизиқадиган бўлсак, уларнинг ҳам бунга турли ижтимоий-сиёсий жараёнлар орқали етишганлигини кўришимиз мумкин. Тараққиёт омили бўлган қонунлар мукаммаллигига эришиш учун аввало парламентнинг самарали ишлашига замини яратилган. Референдумнинг илк ватани бўлмиш Швейцария, референдум энг кўп бор (101-марта) қўлланилган Франция ёки парламенти икки палатали тизимга асосланган Англия, Америка ва Япония каби мамлакатларда бугун аҳолининг йиллик ўртача ялпи миллий даромади 30 минг доллардан 40 минггача бораяпти. Демак, айтиш мумкинки, қонунларнинг пухта бўлиши шубҳасиз жамият тараққиётига ижобий таъсир этади. Шундай экан, бугун Ўзбекистон амалга оширишга бел боғлаган сиёсий ўзгаришларни нафақат имконият, балки эҳтиёж, тарихий зарурат деб қабул қилиш ўринлидир.

Икки палатали парламент тузиш ғояси бугун Ўзбекистонда ҳуқуқий демократик давлат ва адолатли фуқаролик жамият қуриш ҳамда миллий давлатчилик институтларини янада мустаҳкамлаш заруратидан келиб чиқаётгани бежиз эмас. Шу мақсадда ўтказилган референдум ҳам мамлакат учун ўта муҳим бўлиб, жамиятни янги тараққиёт босқичига олиб чиқиши йўлидаги залворли қадамдир.

Мустақиллик даврида Ўзбекистонда Шарқ ва Ғарб демократияси тажрибаларини уйғунлаштирган демократик жараён шаклланди. Айтиш жоизки, мазкур референдум аввалгиларидан мақсад жиҳатидан, аҳамияти жиҳатидан ҳам кескин фарқ қилди. Натижалар шуни исботламоқда-ки, инсон номили дунёвий андозаларга мос равишда рўёбга чиқа бошлади. Одамларимизнинг сиёсий савияси ўзгарди. Илгари “мен кичкина одамман”, ёки “мен учун ҳам овоз бериб кел” қабилидаги гаплар учраган бўлса, эндиликда одамларнинг ўзлари янгиликка қизиқиш билан қараб, сиёсий ҳаётимиздаги ҳар бир тадбирни изчил кузатиб боришмоқда.

Сайди УМИРОВ, профессор: - Умумхалқ референдуми ўтганига ҳам бир мунча вақт бўлди. Унинг натижалари эълон қилинди. Олий машварат ўзлигимизни англаш, ўз тақдиримизни ўзимиз белгилаш, демократик тамойилларни қарор топтириш, ҳуқуқий маданиятимизни ошириш борасида яна бир улкан воқеа, салмоқли қадам сифатида мамлакатимиз тарихидан ўрин олди, халқимиз онги ва шуурида нақшланиб қолди.

Референдум демократия синови, тарих имтиҳони, бир-бири билан чамбарчас боғлиқ ва бирин-кетин амалга ошириладиган ислоҳот ва янгиланишлар занжирларининг муҳим ҳалқаси, тараққиётнинг навбатдаги поғонаси, эркинлаштириш сиёсатининг мантиқий давоми, “ҳаммага дахлдор нарсани ҳамма биргаликда ҳал қилиш керак” деган қадимий қоиданинг тасдиғи сифатида мамлакатимиз солномасидан ўрин олди.

Референдумга тайёргарлик ва ўтазиш жараёнида “Кенгашли тўй тарқамас” деган қадимий мақолнинг нақадар теран, пурҳикматлигини янада чуқур ҳис эттик, достонлардаги “элни йиғиб маслақат солди” сатрларни ботбот эсладик. Алишер Навоий ўз асарларида эл, улус билан тиллашиш, маслаҳатлашишнинг самарали эканлиги ҳақида кўп ва хўп айтганлар. Олий машваратимиз Чўлпоннинг “Бутун кучни халқ ичидан олайлик, қучоқ очиб халқ ичига борайлик!” сатрлари бот-бот ёдга олинди.

Оммавий ахборот воситалари, рефрендумга тайёргарлик кунларда ҳам, ўз табиатига содиқ қолиб, жамиятимиз ҳаётидаги янгиланиш, одамлар дунёқарашдаги ўзгаришларни зийрак илғаб, қадам бақадам акс эттириб, жараёнларга фаол аралашиб, кенг тушунтириш, тарғибот сари олиб борди, жамоатчилик фикрини шакллантириш, омма онгига таъсир қилишдек асосий вазифасини кўнгилдагидек уддалади. Энг муҳими, бу вазифаларни ортиқча дабдабасиз, ҳайбаракаллачиликсиз, шов-шувсиз, босиқлик, мулоҳазакорлик билан адо этди. Мамлакатимиз ҳаётидаги тарихий воқеа, улкан тадбирни акс эттиршда сунъий кампаниябозликка, “ура-ура”чиликка йўл қўйилмади. Газеталар, ахборот агентликлари, радио, телевидение ўзига хос хусусиятидан, табиатидан, имкониятларидан келиб чиқиб, ранг-баранг материаллари, эшиттиришлари, кўрсатувлари, далилли ва дадил, асосли ва матиқий фикр юритиш, қиёсий таҳлил-тадқиққа, ҳар бир жанрнинг вазмин ва мароқли чиқишига катта эътибор бериш, ривожлантириш керак.

Бир пайтлардагидек матбуот нашрлари орасида йирик тадбирларни ёритишда очиқ ва пинҳоний мусобақа, яъни сон, фоизлар орқасидан қувиш, иложи борича кўпроқ материал, тантанаворлик руҳини бериш каби камчиликлар барҳам топаётганлиги қувонарли. Газеталаримизда озу соз, айни чоғда тафаккур кенглиги ва юксаклигидан келиб чиқиб теран, салмоқли мақола, суҳбатлар беришга, фикр-мулоҳазаларини мантиқий далиллар, қиёсий таҳлил, тадқиқлар билан асослашга интилишдек ижобий тамойил кўзга ташланмоқда.

27 январда ўтган Референдум демократик тамойилларнинг ривожланиши, фуқароларнинг фаоллиги, ҳуқуқий онги ошишида янги бир босқич бўлди. Бу йирик тадбир ОАВ учун ҳам яхши синов бўлди. У бу синовдан муваффақиятли ўтганлигини, сифат томон кўпроқ юз тутаётганлигини кўрсатди. Референдум ўтди, лекин бу унинг якунига нуқта қўйилди дегани эмас. Аксинча, фуқаролар ижтимоий фаоллигини, ҳуқуқий маданиятни ривожлантириб бориш, икки палатали парламент тизими қандай бўлиши, иш йўсини, бунда турли партиялар иштироки ва бошқа масалалар ҳақида фикр-мулоҳазалар билдириш, таклиф-тавсиялар бериш оммавий ахборот воситаларининг ҳам муҳим, доимий вазифаларидандир.

Бойбўта Дўстқораев, филология фанлари номзоди: 27 январда бўлиб ўтган умумхалқ референдуми муҳим ижтимоий-сиёсий аҳамиятга молик воқеа бўлгани сабабли унинг натижаларини, сабоқларини турли аспектларда - тарихий-таҳлилий, назарий-концептуал, функционал-қиёсий каби нуқтаи назарлардан тадқиқ этиб, умумлашмалар чиқариш мумкин ва лозим. Давлат мустақиллигига эришганимиз, тўғриси, миллий давлатчилигимизнинг тикланиши халқимизнинг тарихий тақдирида жуда катта ҳодиса бўлди. Эсимизда: 1991 йили мутсақиллик эълон қилинганда, давлатимиз мустақил ҳолда оёққа туриб кета олармикан, деган ҳадик йўқ эмасди. Негаки, узоқ вақтлар мустақил тарзда давлатни бошқариш тажрибасидан маҳрум бўлганимиз учун бундай малакани қарор топтириш осон бўлмас деган ҳадикнинг бўлиши табиий эди. Дарвоқе, 1917 йил февраль инқилобидан сўнг мухторият учун кураш бошланган кезлари, умум Туркистон мусулмонларининг биринчи қурултойида (1917 йил апрел) Волга бўйидан анжуманга меҳмон бўлиб келган айрим қариндошларимиз “Мухторият эълон қилишингизга ҳали вақт эрта, чунки давлатни бошқариб кетадиган кадрларингиз йўқ”, деган эди. Шунда Беҳбудий ҳазратлари “Ҳозирги қулай сиёсий вазиятдан фойдаланиб қолмасак, кейин бунга эришишимиз қийин бўлади. Кадрлар масаласига келсак, мана, сиз татар, озарбайжон қариндошлар, ўзимиздан кадрлар чиққунча ёрдам бериб, турасизлар”, деганди. Алалқиёс, 90-йилларнинг бошидаги қулай вазиятни аниқ ҳисобга олган Президентимиз И.Каримов давлат мустақиллигини дадиллик билан эълон қилганди. Лекин, муҳими мана шундан кейин бошланди: давлатчилигимиз қандай йўлдан кетиши керак, деган масала кўндаланг турарди. Президентимизнинг бевосита саъий-ҳаракати билан дунёнинг тараққиёт топган, цивилизацияли давлатларининг тажрибасини ўрганган ҳолда, давлатчилигимизда ҳам ўзимизга хос, моделини яратдик. Бу тарихий нуқтаи назардан катта гап эди. Негаки, дастлабки йилларда “Биз мусулмон қавмига мансубмиз, шунинг учунь қонунларимиз шариат асосида бўлсин, қозилик институтини тиклайлик, ислом давлатларининг изидан борайлик”, деганлар ҳам бўлганди. Юртбошимиз бундай қарашлар хатолигини дангал айтиб, мўлжални цивилизация, тараққиёт, демократия асосидаги замонавий давлатчилик томон олганди. Ўтган 10 йиллик вақт Юртбошимизнинг ҳақ эканини исботлади. Ислоҳотларнинг биринчи босқичида давлатнинг қонунчилик асослари учун замин тайёрланди. Мана, энди сифат жиҳатидан янги қадамлар учун шароит етилди.

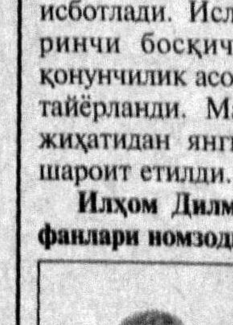

Илҳом Дилмуродов, фалсафа фанлари номзоди: - Инсоният тарихидан маълумки, ҳар бир жамиятда халқ ва давлат орасида турли муносабатлар, турлича кўринишда шаклланган. Халқ - бу кишиларнинг тарихан ўзгарувчан жамоаси бўлиб, бу жамоа аҳолининг ижтимоий тараққиёт даврларида муаммоларни ҳал этишда иштирок этувчи гуруҳларни ва қатламларни ўз ичига олади. Аҳолининг барча гуруҳларини халқ сифатида эътироф этилиши тараққиёт истиқболини ҳал этишда муҳим аҳамиятга эга. Шу сабабли халқ оммаси тарихнинг турли даврларда турлича баён қилинган. Жумладан, Зигмунд Фрейд давлатнинг пайдо бўлиши ва заруратини инсон психикасидан келтириб чиқарган. “Инсонларни ёвузликка интилишларини бартараф этиш мақсадида давлатлар пайдо бўлган” деган ғояни илгари сурган. Француз социологи Э.Дюргейм эса аксинча, инсонни биопсихологик мавжудот деб эмас, балки ижтимоий муносабатлар маҳсули деб ҳисоблаб, “Жамият ижтимоий бирдамлик ғояси шаклланадиган, инсонлар коллектив онг ҳосиласи. Ана шу бирдамликни таъминлаш учун ҳам, давлат-ҳуқуқий тузилмалар шакллантирилади” деган хулосага келган.

Шарқнинг машҳур файласуф ва энциклопедист олими Абу Наср Форобий (973-950) ўзининг “Фозил одамлар шаҳари” асарида ижтимоий ҳаётнинг изчил таълимотини яратган. Инсонларнинг эҳтиёжларини қондиришга бўлган интилишлар уларнинг жамоа сифатида бирлашувига сабаб бўлади. Жамоанинг етук шакли шаҳардир, ўзаро ҳамкорлик ягона бирлашган жамиятни ташкил этади. Бу жамиятнинг бошқарувчиси давлат инсонларни бахт-саодатга олиб боришда илм ва аҳлоқ ёрдамида амалга оширди. Шунингдек, “давлатни бошқариш етук шахс томонидан (монархия), етук ҳислатларга эга бўлган шахслар (аристократия) ва демократик принциплар асосида (сайланган шахслар) бўлишлари керак”, деган фикрларни айтиб ўтган. Идеал жамият тарафдори бўлган Форобий халқ ва давлат орасидаги муносабатларнинг боғланишни бахт-саодатга олиб борувчи ягона йўл деб билган. Айнан унинг жамият тўғрисидаги таълимоти Шарқ ва Ғарб ижтимоий тараққиётида ўрта асрларда муҳим ўринни эгаллаган.

Улкан салтанатга эга бўлган Амир Темур шижоатли ҳукмдор сифатида адолат, ҳақиқат йўлини маҳкам тутиб, аҳолининг барча қатламлари манфаатларини тенг ҳимоя қилган. У ўзининг тузукларида давлат тузилишининг асосий бўғинларини, уларнинг вазифаларини аниқ-равшан баён қилган. Шунингдек мамлакатдаги “яхши кишиларга, мен ҳам яхшилик қилдим, нафси ёмонлар, бузуқлар ва ахлоқсиз одамларини халқ ва давлат орасидаги муносабатлар бузилмасликлари учун мамлакатдан қувиб чиқардим”, деган фикрлари тараққиётнинг динамикасини белгилашда асос сифатида хизмат қилган.

Ватанимиз азалдан башарият тафаккур хазинасига унутилмас ҳисса қўшиб келган. Асрлар мобайнида халқимиз юксак маънавият, адолатпарварлик, маърифатпарварлик каби эзгу фазилатлари, Шарқ фалсафаси ва ислом дини таълимоти билан узвий равишда ривожланди. Ва ўз навбатида бу фалсафий-аҳлоқий таълимотлар ҳам халқимиз даҳосидан баҳра олиб, бойиб борди. Мустақил Ўзбекистон давлати аждодларимизнинг доно фикрларига уйғун ҳолда шаклланиб бормоқда. Натижада жамиятимизда демократик принциплар тобора чуқурлашиб бормоқда. Демократик принципларга асосланган жамиятда халқ ва давлат муштараклиги тўлиқ таъминланади. Давлат ва халқ орасидаги муштаракликни таъминлашда ва унинг динамикасини белгилашда эса конституцияда белгилаб қўйилган тўрт ҳокимият:

Биринчидан, халқ томонидан сайлаб қўйилган, халқ ва давлат манфаатларини уйғунликда кўра оладиган қонун чиқарувчи орган.

Иккинчидан, ўзининг услублари ва ҳусусиятларига эга бўлган ижро ҳокимияти.

Учинчидан, ижтимоий адолат мезонларига амал қилган ҳолда фаолиятда бўлувчи суд ҳокимияти.

Яқинда ўтказилган Референдум якунлари давлатимиз ва халқимизнинг буюк келажагини таъминловчи конституциявий стратегик мақсадларимизни аниқ-равшан кўрсатиб берди.

Феруза Қўлдошева, ўқитувчи: - Тарихийлиги жиҳатидан референдум - илк бор Европада, аниқроқ тўхталсак 1439 йилда Швейцариянинг Берн контонида қўлланилган. Бугун Швейцария Конституцияси референдумни умуммиллий даражага кўтарган. Референдум давлатлар ривожланишида сиёсий реал куч эканлигини кўрсатган. Ғарбий Европа мамлакатлари тараққиётида - ўтказилган референдумларда, ҳал қилинган сиёсий-ижтимоий муаммолар натижалари ҳам ижобий таъсир кўрсатган. Референдумни амалда тадбиқ этаётган давлатларда кўлами кенгайиб бораётган сиёсий жараён тараққиёт гаровига айланиб бормоқда.

Демократик принципларни ҳаётга тадбиқ этиш учун ҳокимият тизимини ислоҳ қилиш масаласи энг зарурий, долзарб масаладир. Қонун чиқарувчи ҳокимиятда икки палатали тизимни шакллантиришнинг сиёсий-ижтимоий аҳамияти қуйидагилардан иборат:

- *профессионал депутатлар фаоллигини таъминлаш;*
- *депутатнинг мустақиллигини таъмин этиш;*
- *қонунларни ишлаб чиқишда мукаммаллик имкониятининг яратилиши;*
- *қонун чиқарувчи ва ижро ҳокимияти маъсулияти.*
- *партиялар жамоат ташкилотларининг парламентдаги фаолияти фаоллигини ошириш.*

Назарияда ва амалиётда ўзини оқлаган икки палатали парламент, фаолияти учун реал имкониятлар етарли. Халқимизга референдумда ўз овози билан амалдаги қонунларни мутахассис томонидан қайта кўриб чиқиш имконини берди.

Назариётчи ёки қуйи палата яратган қонунлар юқори палатада тўлдирилади, такомиллашади. Ижро хокимияти ва қонун чиқарувчи ҳокимиятлар ваколати белгилаб берилади.

Референдум фуқароларни сиёсий фаолликка ундайди. Демократик принциплар асосида янгиланиб, мукамаллашиб бораётган давлатга, сиёсатга кўр-кўрона эргашишнинг олдини олади. Референдум амалдаги ҳукумат халққа таклиф қила олиши мумкин масалалар тизимини, шу билан бирга халқ орасида муҳим ҳисобланган ижтимоий-сиёсий масалалар ечимини топишда реал куч бўлиб қолади.

Референдумда халқни руҳияти, миллий қарашлари, фаоллик салоҳияти ўз аксини топади.

2002 йил 27 январда ўтказилган Референдум бунинг яққол мисоли бўлди. У мамлакатимизда мавжуд ижтимоий-сиёсий ҳолатларни тинч, реал, сиёсий етуклик билан хал қила олиш имкониятига эга эканлигимизни яққол кўрсатди.

Мамалакатимизда референдум демократиянинг муҳим институти сифатида шаклланмоқда. Ҳар қандай сиёсий-ижтимоий вазиятда бу институт давлат ва халқ бирлигини таъминлайди.

Эркин Мирзаяшев, талаба: - Маълумки, жамият бошқарувида ёшлар ҳам иштирок этадилар, фаолият юргизадилар, унинг ижтимоий таркибининг бир қисмини ташкил этадилар.

Шу ўринда жамиятнинг ўзи нима? - деган табиий савол туғилиши мумкин. Жамият - бу тўхтовсиз ҳаракатда бўлган динамик жараён бўлиб, ёшларнинг шу жараёнга қўшилиб боришлари ва уни бошқаришда иштирок этишлари ниҳоятда муҳимдир.

Аввало, иқтисодий сохани оладиган бўлсак, унда ёшларнинг иштироки аграр муносабатларда, қишлоқ хўжалиги ҳамда моддий неъматларни ишлаб чиқаришда ўз аксини топади. Шунингдек, ёшлар маданий сохада ҳам фаол иштирок этадилар. Бунга мисол тариқасида театр, кино ва санъатнинг бошқа турли бўлимларини олиш мумкин.

Жамиятни бошқаришда ёшлар иштироки муаммолари, уларнинг сиёсий пассивлиги сабабларини аниқлаш зарур. Ана шу долзарб муаммоларни ҳал этиш учун қуйидагиларга алоҳида эътибор бериш керак, деб ўйлаймиз:

Дастлабкисини, биз “Ушаламаган орзулар синдроми” деб айтишимиз мумкин. Чунки ёшлар давлат олиб бораётган сиёсатга катта умид билан қарашади ва ана шу умидни рўёбга чиқарилиши учун ўз имкониятлари доирасини кенгайтириб давлат бошқаруви тизимига фаолроқ иштирок этишлари керак.

Навбатдагиси, сиёсий информацияларни тўғри қабул қилиш. Лекин шу ерда бир нарсани айтиб ўтиш керакки, сиёсий информациянинг ижобий ва салбий томонларини ажрата билиш лозим бўлади.

Сўнггиси ягона ёшлар сиёсатининг таъсирчанлигини таъминлаш. Бунда давлат ва нодавлат ташкилотларининг муштарак фаолиятини кучайтириш лозим.

Ирода Ҳожиқулова, талаба: Айтиш мумкинки, ёшлар давлат сиёсатини тўлиқ тушунмасликлари мумкин. Масаланинг нозик томони ҳам шунда. Агарда ёшлар давлат олиб бораётган сиёсатни тўлиқ тушуниб етмасалар, улар ҳукумат вакиллари билан мунозара ўтказишлари лозим.

Шунда уларнинг имкониятлари намоён бўлиши муқаррар. Шундай қилиб, улар жамият ҳаётига аста-секин кириб борадилар. Шунингдек, ёшлар иши бўйича давлат комиссиялари ёшларни информацион танқислик, яъни информация етишмаслигидан асрашга ва уларни бугунги кунда мавжуд барча коммуникацион технологиялар билан таъсирлашга ҳаракат қилмоқда. Сабаби ёшлар ўз давлатларида олиб борилаётган сиёсатни англаб етишлари учун улар дунёнинг бошқа мамлакатлари сиёсати билан ҳам чуқур танишиб чиқишлари керак бўлади.

Замон ёшларнинг ҳуқуқий онги юқори бўлишини талаб қилмоқда. Давлат ва жамиятни бошқариш айнан ёшларнинг ҳуқуқий онги ва тарбиясига боғлиқ. Ҳуқуқни англаш асослари инсоннинг болалигидан тадбиқ этилиши керак. Чунки ҳуқуқнинг асосий принциплари ахлоқий категориялар билан узвий боғлиқ.

Ўзбекистонда ёшларга эътибор давлат сиёсатининг муҳим томони эканлигида ҳам чуқур маъно бор. Сабаби, худди фасл, замон ва давр ўзгаргани сингари инсоннинг ҳаёти ҳам мангу эмас. Ҳар бир фаолиятдаги гуруҳ ҳам аста-секин ўз ўрнини янги, шаклланиб келаётган авлодга бўшатиб беради, уларнинг ҳаётини ўзлариникидан-да бахтлироқ бўлишини тилайди. Чунончи Президентимизнинг “Фарзандларимиз биздан ҳам кучли, ақлли ва албатта, бахтли бўлишлари керак”, деган гапларида айнан мана шундай эзгу умидлар ва ниятлар сингдирилган. Зеро, келажак ҳақида қайғуриш, баркамол авлод тарбиялаш - миллий хусусиятимиз негизларидан биридир.

Шаҳноза Матназарова, талаба: - Сир эмаски, ёшлар жамиятнинг энг асосий ва муҳим буғуни ҳисобланади. Шу сабабли ёшлар муаммоси давлат сиёсати даражасига кўтарилган. Давлатнинг ёшлар сиёсати улар фаоллигининг асосий мезони хисобланар экан, бу сиёсатда ёшларнинг фикр-мулохазалари ҳам инобатга олиниши керак. Шу билан бирга, ёшлар доимо давлатдан манфаатдор бўлишлари, бошқача қилиб айтганда, давлат ёшларни доимо ўзига тортиб туриши керак.

Ижтимоий барқарорлик - давлатнинг муҳим стратегик мақсадларидан бири ҳисобланади. Айрим пайтларда бундай барқарорликка ёшларнинг ноўрин ваҳима кўтаришлари путур етказади. Ёшлар сиёсати изга туширилмаган бундай ҳолларда уларнинг оммавий чиқишлари кимлардир томонидан бошқарилади. Яъни манфаатни кўзловчи кишилар ёшларнинг тартибсизликлари орқали фойдаланиб, энг аввало давлатни ўз сиёсат дастуридан четга чиқиб, жамият учун фойдасиз ҳаракатларни амалга оширишга мажбур этади.

Шу ўринда диққатингизни юртимизда фаолият кўрсатаётган жамоатчилик фикрини ўрганувчи “Ижтимоий фикр” маркази ўтказган ижтимоий тадқиқот натижаларига қаратмоқчиман. Ўзбекистон ёшларининг 85,5 фоизи ўзини ватанпарвар деб ҳисоблашини айтган. Фикр билдирган ёшларнинг аксарияти иш, ўқиш билан банд, яъни фаол ёшлар экан. Савол туғилади: Ёшлар фаоллиги қандай омилларга асосланади?

Ёшларнинг фаоллиги энг аввало ижтимоий-касбий мақоми билан белгиланади. Ушбу мақомнинг қай даражада эканлигини ёшларнинг меҳнатга тайёр ёки тайёр эмасликларидан билиб олса бўлади. Касбий тайёрлов ўз ўрнида меҳнат соҳасидаги интеграцион стратегиянинг хусусиятларини очиб беради.

Шамсиддин Бозоров, иқтисод фанлари номзоди: - Референдумнинг жамият ва давлат фаолиятини ислоҳ қилишдаги ўрни ва ролини қуйидагиларда кўриш мумкин:

Сиёсий соҳада:

Биринчидан - *мамлакатимиз сиёсий ҳаётининг барча соҳаларини, давлат ва жамият қурилишини эркинлаштириш, аҳолининг сиёсий фаоллигини ошириш, унда миллий ва умумбашарий қадриятларга асосланган сиёсий маданиятни шакллантириш;*

Иккинчидан, *жамиятимизда мавжуд бўлган турли қатлам, миллат, дин ва вакиллари ўртасидаги уйғунликни таъминлайдиган самарали механизмни шакллантириш, сиёсий кўппартиявийлик тамойилини янада мустаҳкамлаш;*

Учинчидан, *Демократик институтларнинг мустақил фаолият кўрсатиши учун янада кенгроқ шароит яратиш, ҳокимият тизимлари бўлинишининг конституциявий тамойилига қатъий амал қилиш, жамият аъзоларининг барча сиёсий, ижтимоий салоҳиятини, ташаббус эркинлигини рўёбга чиқариш учун имкониятларни вужудга келтириш;*

Тўртинчидан, *маҳаллий ҳокимият, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органларининг фаолият доирасини кенгайтириш, уларга давлат ваколатларини босқичма-босқич ўтказиш, нодавлат ва жамоат тузилмаларининг ҳуқуқ ва мавқеини оширишни кўзда тутадиган, “Кучли давлатдан - кучли жамият сари” концепциясини ҳаётга жорий қилиш;*

Бешинчидан, *Давлатнинг ислоҳотчилик вазифаларини демократик талаблар асосида халқимиз ва жамиятимиз манфаатларига мос ҳолда амалга ошириладиган, Ватанга, она-заминимизга садоқатли, истеъдодли, изланувчан, чуқур билимли ва юксак малакали ёш кадрларни шакллантириш, тарбиялаш тизимини такомиллаштириш.*

Маънавий соҳада:

1. Юртдошларимизни маънавий янгиланиш ваислоҳотлар жараёнининг фаол иштирокчисига айлантириш. Куч ва салоҳиятларини ижтимоий ҳамкорлик ва миллатлараро тотувлик, диний бағрикенгликка хизмат қилдириш;

2. Ижтимоий қатлам, сиёсий куч ва ҳаракатларнинг интилишларини уйғунлаштирувчи ғоялар - Ватан равнақи, юрт тинчлиги, халқ фаровонлиги - юртдошларимиз мақсадига айланишига эришиш;

3. Диннинг гуманистик моҳиятини тушунтириш. Баҳоуддин Нақшбанднинг “Дилинг - Оллоқда, қўлинг - меҳнатда бўлсин” тамойилига асосланиш;

4. Кадрлар тайёрлаш миллий дастурини амалга ошириш, таълим тарбия тизимини муттасил такомиллаштириб бориш;

5. Барча миллат ва элатларнинг қадриятлари, тили, маданияти, диний эътиқоди, урф-одат ва анъаналарини ҳурмат қилиш, авайлаш ва ривожлантириш.

Нарзулла Жўраев, сиёсий фанлар доктори: - Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 7-моддасида “Халқ давлат ҳокимиятининг бирдан-бир манбаидир” дейилади. Дунёвий давлат тамойилларидан бири ҳисобланган айни ана шундай ёндошув давлатнинг, давлат сиёсатининг бутун инсонпарвар моҳиятини белгилайди. Дарҳақиқат, халқ - давлат манбаи, давлат халққа таянади, суянади. У орқали ўз стратегик мақсадларини изчил амалга оширади.

Халқ ва давлат муштараклиги, давлат сиёсати билан фуқаролар мақсадларининг уйғунлиги жамият тараққиётининг муҳим манбаидир. Ана шу нуқтаи назардан ҳам давлат сиёсати халқ манфаати, кундалик эҳтиёжи, турмуш тарзи ва руҳиятини ҳисобга олган тақдирда яшовчан бўлади.

Яқинда бўлиб ўтган референдум ислоҳотларимиз ташаббускори ва раҳнамоси Президент Ислом Каримовнинг қонунчилик ҳокимиятини ислоҳ қилиш, икки палатали парламентни жорий этиш борасидаги таклифлари ва унинг жамият тараққиётидаги аҳамияти ҳусусидаги хулосалари кенг жамоатчилик томонидан қизғин маъқулланди. Аслини олганда ушбу таклифни парламентнинг ўзида ҳам ҳал қилиш мумкин эди. Бироқ, кенг жамоатчилик фикрини инобатга олиш, парламентнинг тор доирасида эмас, мамлакат фуқаролари хоҳиш-истаги орқали амалга ошириш демократик тамойилнинг муҳим кўринишидир. Референдум ислоҳотлар мамлакат фуқаролари томонидан қай даражада қўллаб-қувватланаётганлигини, улар мустақиллик ғояларини ва мустақил тараққиёт йўлини қанчалик қўллаб-қувватланаётганликларини амалда кўрсатди.

Иккинчидан, референдум жамиятда эркин фикр, эркин сўз, озод фуқаро моҳияти тобора чуқурлашиб бораётганлигини намоён этди. Чунки референдум қатнашчилари ўз хоҳиш истаклари ва маслаклари доирасидагина овоз бердилар. Саккиз фоизга яқин аҳолининг қўйилган масалаларга қарши овоз бергани бу мустақиллик ғояларига қарши эканликларини мутлақо кўрсатмайди. Улар мустақиллик ғояларини ашаддий ҳимоячиларини, тарафдорлари! Фақат парламент ва Президент конституцион ваколат муддатининг ҳозирги шаклини маъқул кўришади, холос. Бу уларнинг фикри. Бироқ тўқсон икки фоиз овоз билан референдум ҳулосалари қатъий маъқулланди. Ана шу ҳолатнинг ўзи юқорида айтганимиздек жамиятимиз эркинлаштириш, демократик тамойилларни чуқурлаштириш, инсон ҳақ-ҳуқуқларини кафолатлаш сингари умуминсоний қадриятлар тобора чуқурлашиб бораётганидан далолат беради.

Умуман олганда, референдум мамлакатимиз фуқаролари позицияларини аниқлашда, уларнинг сиёсий савия, ҳуқуқий онг даражасини оширишда муҳим аҳамиятга эга бўлди. Ижтимоий-сиёсий жараёнларга фаолроқ иштирок этиш, жамият ва давлат органларини фуқаролар томонидан бошқарилишининг янги синови бўлди, десак хато қилмаймиз. Айни пайтда референдум қонунчилик ҳокимияти соҳасидаги ислоҳотларнинг янги даврини очиб бергани билан ҳам алоҳида аҳамиятга эга.

Саҳифани Нодира ҚУРБОНОВА тайёрлади.

Эрпўлат ЖАРИМБЕТОВ олган суратлар

MUTOLAA
Яхши китоб — яхши дўст

Мусиқанинг илк бор дунёга келишини биров гўдак йиғиси, бировлар эса табиатдаги турли товушларнинг уйғунлик ҳодисаси билан боғлайди.

ГЎДАК НЕГА ЙИҒЛАГАН?

Хўш, гўдак нега йиғлайди? Уни нимадир безовта қилаётгандир? Балки бирор дарди, муддаоси бордир?..

Бизнингча, мусиқанинг пайдо бўлиши авваламбор инсон руҳияти, маънавиятининг шаклланишига бориб тақалади. Мусиқа кўнгилдаги дардлан туғилади. Зеро, ҳар қандай товушни, у агар маълум маром касб этмаса, аниқроғи, инсон руҳиятининг ифодаси, рангин навоси сифатида кўринмаса, уни мусиқа-санъат атаб бўлмайди. Бинобарин, мусиқа-инсоннинг ижоди, инсон маънавиятининг маҳсули. Маънавият шуъласи кўнгилни ёритибдики, бу санъат ҳам руҳият тимсоли ўлароқ яшаб келади. Унинг тарихи инсоният тарихидек узун, такомил босқичлари ҳам сермазмун, ибратлидир.

Мутахассислар назарида бир мунча одмироқ кўринадиган бу мулоҳазалар бизнинг кўнглимизда мусиқашунос олима, санъатшунослик номзоди Феруза Асқарнинг "Мусиқа ва инсон маънавияти" рисоласини ўқиш жараёнида туғилди.

Китоб гарчи мусиқа санъати, шарқ мутафаккирларининг мусиқага оид ибратомуз фикрлари, анъанавий ўзбек мусиқаси ва замонавий миллий қўшиқчилик маърузаларидан баҳс этса-да, унда инсон маънавияти, комил инсон муаммоси (рисолада "маънавий баркамол инсон" тарзида талқин этилади), тасаввуф тариқати каби бир талай фалсафий масалаларга ҳам мурожаат қилинган. Ва таъкидлаш лозимки, бу борада ҳам муаллифнинг пухта, жўяли қарашлари мавжуд. Унинг асосан мусиқашунос сифатида қалам суриб, умуман маданиятшуносликка алоқадор бошқа мавзуларни ҳам қамрашга интилгани мазкур китоб шинавандалари доирасини кенгайтиришга хизмат қилади, деб ўйлаймиз.

Рисоладаги Шарқ мутафаккирларининг мусиқага оид фикрлари, турли ривоят ва ҳикоятлар, айниқса, мароқли. Маълум бўлишича, Ал-Форобий, Ибн Сино, Ал-Беруний, Ал-Маарий, Зайниддин Ғаззолий, Жалолиддин Румий, Ал-Хоразмий, Абдураҳмон Жомий, Заҳириддин Бобур сингари кўплаб улуғ зотлар бу нозик соҳанинг шинавандаларигина эмас, унинг зўр билимдонлари бўлиб, мусиқа санъатига доир махсус рисолалар ҳам ёзиб қолдирган эканлар. Чунончи, Ал-Форобий "Мусиқа ҳақида катта китоб", деган асарида бу санъатни уч турга ажратиб таҳлил қилади. Унинг фикрича, бир хил мусиқа инсонга ҳузур-ҳаловат бахш этади, иккинчи хили эса эҳтиросларни қўзғаб, жунбушга солади ва ниҳоят учинчи хил мусиқа борки, ўйга толдиради, фикрлашга, тафаккур қилишга ундайди. "Бу илм (мусиқа назарда тутилаяпти Муал.) шу маънода фойдалики, деб ёзади мутафаккир "Ихсо ал-улум", деган яна бир асарида, — у мувозанатни йўқотган (одамлар) хулқини тартибга келтиради, такомилга етмаган хулқни мукаммал қилади ва мўътадил хулқни мувозанатда сақлаб туради. Бу илм тананинг саломатлиги учун ҳам фойдалидир, чунки тана касал бўлса, руҳ ҳам сўлади, тана тўсиққа учраса, руҳ ҳам тўсиққа учрайди".

Дарвоқе, рисолада мусиқанинг шифобахш хусусиятлари тўғрисида илмий жиҳатдан асосланган, тажрибада синаб кўрилган бир қанча мароқли мисоллар келтирилади.

Муаллифнинг замонавий мусиқа санъати, бу долзарб соҳага оид муаммолар тўғрисидаги дадил, асосли фикрлари ҳам диққатга сазовор.

Китоб пишиқ-пухта ёзилгани ва "Ўзбекистон Миллий энциклопедияси" илмий нашриётида кўркам матбаавий даражада нашр этилганини ҳам таъкидлаш лозим, деб биламиз.

Мусиқа санъатига бағишланган бу рисолани аслида ўзимиз, руҳиятимиз, маънавиятимиз ҳақидаги мазмундор ҳикоя, десак бўлади.

Эркин НОРМАТОВ

«МУҲАББАТНИНГ УЙҒОНИШИ»

«ОЙГУЛ БИЛАН БАХТИЁР» ВА БОШҚАЛАР

Биз ҳаммамиз дафъатанликни севамиз. Эҳтимол, шунинг учун баъзи шеърларни ўқиганимизда юрагимиз "жиз" этар. Чунки шеърдаги янги ташбеҳ дафъатанликни таъминлайди. Аммо афсуски, бундай шеърлар ҳадеганда учрайвермайди.

Аммо яқинда Сирожиддин Саййиднинг "Эгаси бор юрт" номли янги тўплами қўлимга тушди ва унда мен севган дафъатанликни учратмасам-да, юрагим "жиз" этди. Чунки тўплам марказида бир илиқ туйғу — Ватан туйғуси порлаб турибдики, бу нур қаршисида унча-мунча "соя" эриб кетади. Китобнинг қайси нашриётда чоп этилганига қарадим. Ғафур Ғулом номидаги адабиёт ва санъат нашриёти. Бу мен учун кутилган жавоб эди. Чунки кейинги йилларда мен ўқиган ўқишли китобларнинг аксарияти шу нашриётнинг маҳсулоти бўлади. Бу аксарият сафига Ҳамид Олимжоннинг "Ойгул билан Бахтиёр" достонини ҳам киритиш мумкин. Достоннинг лотин алифбосида қайта нашр этилиши болажонлар учун айни муддао бўлди.

Кўпчилик ватандошларимиз "Ал-жабр"нинг ижодкори ким эканини билсалар-да, унинг ўзи тўғрисида хабардор эмас. Бизнинг фахримиз бўлмиш бу оламшумул кашфиётни билмай туриб, ўзлигимизни англаймиз, қолаверса фазогирлик ва компьютерлар даврида математик бошқаришсиз ҳеч қаёққа боролмаймиз. Иброҳим Раҳимнинг "Муҳаббатнинг уйғониши" номли ҳикоялар тўпламида инсониятга тараққиётнинг ана шу калитини тутган бобокалонимиз ал-Хоразмий ва улкан риёзат олими Аҳмад Фарғоний ҳаётидан ибратли лавҳалар берилган.

Ушбу нашриётда чоп этилган яна бир "Кулишгани келдик" номли китобда эса муаллиф Эркин Усмонов, умрини одамларнинг лабига кулгу, юзига табассум улашига бағишлаган Ўзбекистон халқ артисти Эргаш Каримов ва Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист Роза Каримоваларнинг инсон ва санъаткор сифатидаги нозик қирраларини очишга ҳаракат қилади.

Хуллас, Ғафур Ғулом номидаги адабиёт ва санъат нашриётида нашр этилаётган китоблар орасида ғоясиз китоблар топилмайди.

Ойдин ЙЎЛДОШЕВА,
«Turkiston» мухбири

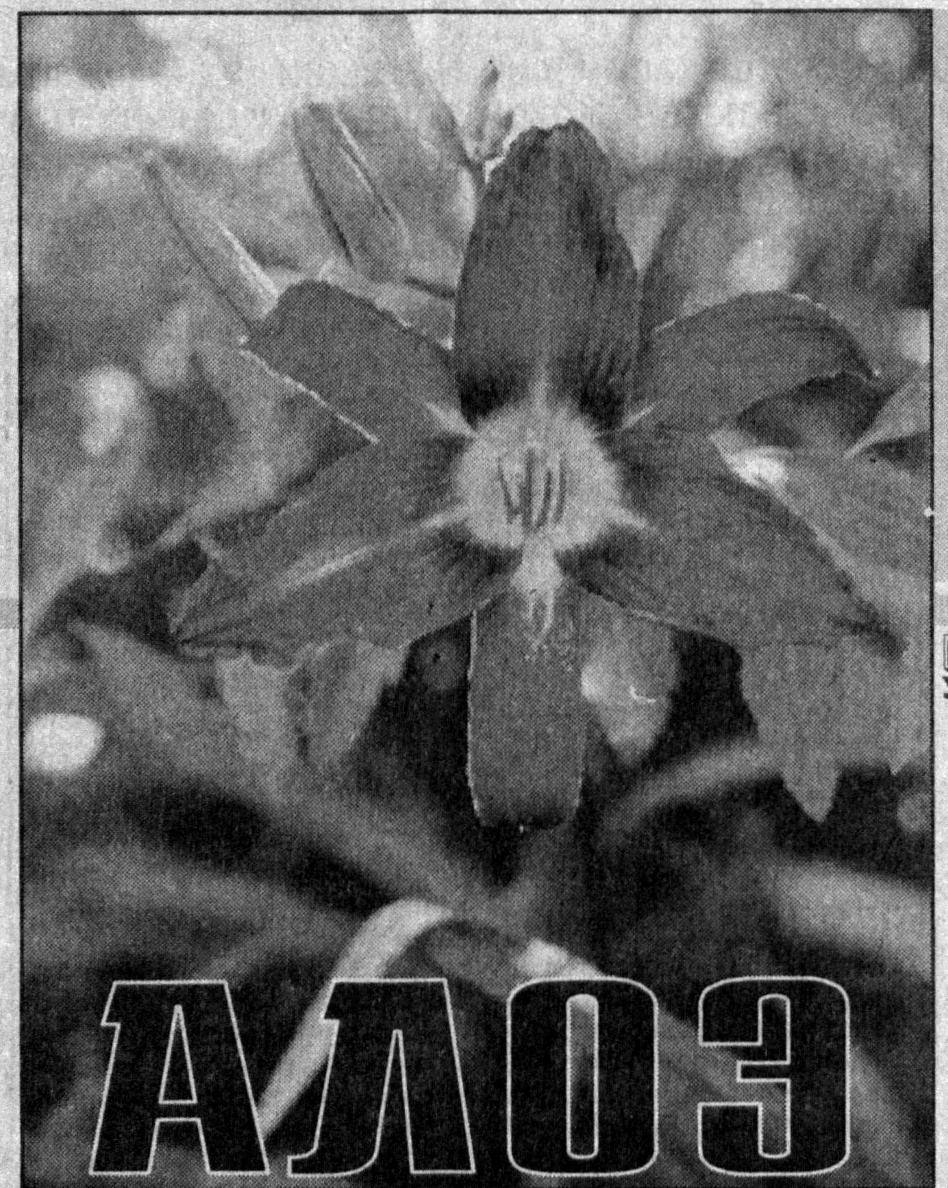

DIL DA'VATI
Одамийлик ибрати

ҲАЁТНИНГ ЁЗИЛМАГАН ҚОНУНЛАРИ

Бултур ёз ойлари эди. Талабалар шаҳарчасида "Жума оқшоми" тадбири бошланишига бироз вақт бор. Тўсатдан бир йигит кўкрагини чангаллаганча энгашиб қолди.

Дўстлари уни кўлтиқлаб шундоққина катта йўл четига олиб чиқишди ва уни касалхонага олиб бормоқчи бўлиб, йўлдаги машиналарни тўхтатишга урина бошлади. Қани энди тезроқ биронта машина тўхтаб, бу талабаларнинг дарди ҳолига қулоқ тутишса.

Шу атрофда айланиб юрган ДАН ходимлари улар томон яқинлашишди. Йўқ маст эмас экан, деди милиционер шериклари олдига қайтиб кета туриб.

"Тико" келиб тўхтади. Йигитлар тушунтирмоқчи бўлишганди, бўлмади.

"Дамас" тўхтади. Ҳаммасиникидан бунинг жавоби ошиб тушди. Талабанинг аҳволи оғирлашиб борарди. Биз унга қандай қилиб ёрдам беришни, уни нима деб юпатишни ҳам билмасдик.

Олдимизга "Москвич" русумли машина келиб тўхтади. Ҳайдовчининг инсофи бор экан. Мардлигини қаранг-ки, савдолашмасдан, вазиятни бирпасда тушунди-ю, машинага чиқишга таклиф этди. Ўша оқшом, касалхонага олиб бориб жойлаштиргунча, кутиб ўтирибди. Талабани жойлаштириб, ҳамроҳлари чиқишса, бояги киши кутиб ўтирганмиш. Талабанинг ҳамроҳларини кўргани заҳотиёқ...

— Эй, йигитлар бу нима қилганларинг-а? — деб қолибди.

Берган пулимиз озлик қилибди-да, деган ўйга бориб-ди улар.

— Ака, биз кўчага камроқ пул билан чиққан эдик...

Йигитларни гапи оғзида қолади. "Москвич" "хўжайини" кулганча, йигитларни яна машинага ўтқазиб, Талабалар шаҳарчасига олиб келади.

Машинадан тушган заҳотиёқ талабалардан бирови йўл бўйидаги ётоқхонани кўрсатиб, шу ерда яшашларини, ҳозир пул олиб чиқиб беришларини айтади.

— Йигитлар, ахир, мен сизлардан пул сўрамадим-ку.

Талабалар қарашсаки, ҳайдовчи жиддий гапираяпти. Улар қандай қилиб миннатдорчилик билдиришини билмасдан тураверади. Шунда йигитларни хижолатдан яна ҳайдовчининг ўзи қутқазади. — Биласизларми, қачонки, ўқишни тугатиб, енгил машина олсаларинг, ана шунда мени хизмат ҳақимни қайтарарсизлар, — дея хайр-хўшлашиб қоладилар. Тез кунлар ичида талаба ҳам даволаниб, яна дарсларга қатнай бошлайди.

Аммо, бир гап бор. Хоҳлаймизми, йўқми ҳаётнинг ёзилмаган қонун-қоидалари борки, унга бўйсунишга ва уни ҳар биримиз бажаришга бурчлимиз.

Баҳоналаримиз ҳам ўзимизга яраша. Ҳа, десанг борми, тамом. Шу заҳотиёқ баъзилар "Бозор иқтисоди" деган тамға билан оғзингга уришади. Шу ҳам баҳонами?

Ҳаваскор ҳайдовчиликка ўқиган вақтимда илк дарснинг мазмуни, ҳайдовчи биринчи навбатда беморга, ҳомиладор аёлга беминнат ёрдам кўрсатиши шарт, дейиларди. Ёки, янги йўл қоидалари қабул қилиниб, айни пайтда ҳаётга тадбиқ этилаяпти. Балки мазкур қоидаларда, шу жиҳатлар ҳам назарда тутилгандир.

Муҳтарам мухлис, сиз нима дейсиз? Ахир, икки-уч чақирим масофага бепул хизмат қилаолмаган ҳайдовчиларимизга қандай баҳо берсак бўлади? Балким, уларни ҳам тушуниш керакдир?

Камолиддин МИНГБОЕВ,
журналист

BU SAFSATA EMAS
У умуман гапирмайди

БАШОРАТ ИСБОТЛАНМАДИ

"2001 йилда янги робот аёлларни уй меҳнатидан халос этади", деб башорат қилганди немис олими Манфрад Вурцманн бундан роппа-роса олти йил аввал. Унинг ишонч билан гапиришига сабаб, у робот-аёлни ихтиро қилганди. "Фемин Олл" деб ном олган робот кир ювиши, уй йиғиштириш, овқат тайёрлаши, эрталаб ёш болаларни бадан тарбия қилдириши ва ҳатто спортнинг исталган тури билан шуғулланиши мумкин.

Доктор Вурцманн хотини билан ажрашгандан сўнг унда робот яратиш фикри пайдо бўлди. Узун қора сочлари елкасига ёпилган, калтагина кўйлакдаги сарвқомат робот аёл келишган оёқларини ноз билан ташлаганда уни ҳақиқий аёлдан ажратиш қийин. Гўзал, ёқимтойгина бу "аёл" ҳеч қачон кўрслик қилмайди. Чунки, у умуман гапирмайди. Эҳтимол, собиқ хотинининг шаллақилигидан жуда тўйган доктор Вурцманн янги "уй бекаси"ни атайлаб "тил"дан маҳрум қилгандир?

Ҳар тўкисда бир айб деганларидек, Фемин Оллнинг гапирмаслиги ўзи учун фазилатга айлангандек. Ортиқча ҳашамат, ясан-тусанни билмайдиган бу "гўзал"нинг қўлига махсус батареялар ўрнатилган бўлиб, уни исталган пайтда қайта зарядлаш мумкин.

Мана, 2002 йилнинг ҳам уч ойи ўтиб бормоқда. Лекин, кашфиётчи-докторнинг башорати амалийлик касб этишидан дарак йўқ.

Мухлиса МУҲИДДИНОВА тайёрлади

BILIB QO'YGAN YAXSHI
Маслаҳатлар сизга асқотади

АЛОЭ доривор ўсимлик бўлиб, қадимдан ўзининг шифобахшлиги билан машҳур

Ҳақиқатдан ҳам алоэ мўжизали дори бўлиб, соғлиқ учун керакли бўлган табиий моддаларга бой. Ундан парҳез маҳсулотлари, пардоз воситалари ва дори-дармонларнинг тайёрланиши ҳаммага маълум. Олимларнинг яқинда бу ўсимлик таркибида энг кучли ва мураккаб ацемонан углеводи борлигини аниқладилар. Бу модда саратон, ички органлар яраси, қизариш, инфекцияли касалликлар ва ҳатто ОИТСни даволашда ҳам фойдали. Таркибида Aloe vera бўлган кремлар куйган ёки совуқ олган таналарга суртилади. Тиш шифокорлари эоа алоэ бутқасидан тиш милкларини даволашда фойдаланишади. Тери шифокорлари алоэ лосьонини ҳуснбузар ва йирингли тошмаларга қарши ишлатишса, офтальмологлар кўз яллиғланишини даволашади.

Дунёнинг етакчи косметик компаниялари алоэ сувини крем, совун ва шампунь таркибига қўшиб, ўз харидорлари сонини оширишга эришдилар.

Агар уйингизда алоэ ўсимлиги бўлса, қуйидаги маслаҳатлар сизга асқотади деб ўйлаймиз.

Ошқозон-ичак ярасига қарши.

100 гр асал, 15 гр алоэ барги, 100 гр сарёғ аралашмаси иссиқ сут билан кунига 2 маҳал 1 ош қошиқдан ичилади.

Кўз яллиғланишига қарши.

Бир бўлак алоэ барги устига қайноқ сув солиб, дамланади. Шу дамлама билан кўз кунига 3-4 марта ювилади. Бу дамлама милк яллиғланишига ҳам фойдали.

Юз териси учун витаминли маска.

0,5 чой қошиқ алоэ суви, 1 чой қошиқ асал, 1 та тухум сариғи, 0,5 чой қошиқ лимон шарбати ёки смородина шарбати аралашмасига қуюқ ҳолга келгунча овсянка кукуни қўшилади.

Ҳуснбузарга қарши.

2 ош қошиқ майдаланган алоэ барги устига 1 стакан қайнаган сув солиб, 2 соат дамланади. Докадан ўтказилган дамлама билан юзни ҳар ювгандан сўнг артилади.

Ўпка шамоллаганда.

1:5 нисбатда асал ва алоэ суви аралаштирилади ва 1 ой давомида овқатдан олдин 1 чой қошиқда ичилади.

Тетиклантирувчи ичимлик.

250 гр. алоэ суви, 150 гр. асал, 0,5 л. кагор виносини бир идишга солиб, 5 сутка давомида қоронғи жойда сақланади. 1 чой қошиқда овқатдан олдин 3 маҳал ичилади.

Пуфакчаларга қарши.

Жароҳатланган жойни дезинфекциялаб 5 минут алоэ сувига ботирилади. Бу оғриқни қолдириб, бактерияларни ўлдиради. Пуфакни тешиб, устига алоэ соки шимдирилган пахта босилади. Кейин пахтани олиб ташлаб, жароҳатланган жой очиқ қолдирилади.

Соч тўкилганда.

Алоэ суви, саримсоқ пиёз, асал ва тухум сариғи аралаштирилади. Соч илдизига яхшилаб суртилади ва 2 соат ўраб қўйилади. Сочни ювгач, шифобахш ўтлар дамламаси билан чайинг.

Нилуфар САЪДУЛЛАЕВА
тайёрлади

Маданият ишлари вазирлигининг Халқ ижодиёти ва маданий-маърифий ишлар илмий-услубият маркази, Ўзбекистон Бадиий академияси, "Усто" ижодий ишлаб чиқариш бирлашмаси ва "Ҳунарманд" уюшмаси 2002 йил 10-14 апрель кунлари Ўзбекистон Бадиий академиясининг Марказий кўргазмалар залида

ХАЛҚ АМАЛИЙ САНЪАТИ УСТАЛАРИ ВА ҲУНАРМАНДЛАРИНИНГ РЕСПУБЛИКА КЎРГАЗМАСИНИ ЎТКАЗАДИ

Кўргазмани ўтказишдан асосий мақсад Тошкент шаҳри, Қорақалпоғистон Республикаси ва вилотяларда фаолият кўрсатаётган халқ амалий санъати усталари, ҳунармандларнинг ижодий ва касбий маҳоратларини оширишга кўмаклашиш, ёшларда мазкур санъат турларига ва касб-ҳунарларга қизиқиш уйғотиш, устоз ва шогирд анъаналарини давом эттириш ҳамда тарғиб қилишдан иборат.

Она Ватанни, меҳр-муҳаббатни, истиқлолни тараннум этувчи, миллий меросимиз, қадимий анъаналаримиз ва қадриятларимизни ўзида акс эттирувчи, қарияларимизнинг қадр-қиммати, улкан ҳаёт йўлини ифодаловчи асарлар билан қатнашиш кўргазманинг асосий шартларидан биридир.

Кўргазманинг биринчи босқичи ҳозир вилоятларда ўтаётир.

Тошкент шаҳри, Қорақалпоғистон Республикаси ҳамда вилоятларда ғолиб деб топилган муаллифларнинг асарлари Республика кўргазмасида қатнашади.

Кўргазмада юқори ўринга муносиб топилган асарларнинг муаллифлари ташкилотчилар томонидан таъсис этилган дипломлар, фахрий ёрлиқлар, ҳомийлар ҳамда тегишли ташкилотларнинг қимматбаҳо совринлари ва эсдалик совғалари билан тақдирланадилар.

Кўргазманинг иккинчи — республика босқичида қатнашадиган муаллифларнинг асарлари 2002 йилнинг 1 апрелига қадар қуйидаги манзилга етказиши лозим:

700079, Тошкент шаҳри, Ш.Рашидов шоҳ кўчаси, 40-уй. Ўзбекистон Бадиий академиясининг Марказий кўргазмалар зали. Маълумотлар учун телефон — 56-51-46.

Кўргазма 10 апрель куни соат 17 да Марказий кўргазмалар залида очилади.

ТАШКИЛИЙ ҚЎМИТА

Тошкент шаҳар Собир Раҳимов тумани корхоналарни рўйхатга олиш томонидан хусусий тадбиркор Бойматов Фарход Умаровичга 1998 йил 9 июнь №506868 рақамли гувоҳнома йўқолганлиги сабабли
БЕКОР ҚИЛИНАДИ.

Тошкент шаҳар Чилонзор тумани 200 сонли мактаб томонидан Икромов Муроджон Аҳмаджонович номига 1994 йил июлда №532347 рақамли 9-синфни битирганлиги ҳақида берилган шоҳодатнома йўқолганлиги сабабли **БЕКОР ҚИЛИНАДИ.**

Тошкент шаҳар Мирободд туман ҳокимияти томонидан Пўлатова Хуршида Иркиновна номига 1 апрель 1999 йил №0303348 рақам билан берилган патент йўқолганлиги сабабли **БЕКОР ҚИЛИНАДИ.**

Утерянный гос.ордер №04-02/7083
От 14.01.1993
Права собственности Скоробогатовой Антонины Ильиничны на квартиру
СЧИТАТЬ НЕ ДЕЙСТВИТЕЛЬНЫМ.

Тошкент давлат тиббиёт институти томонидан Рўзибоев Собир Рўзибоевичга 1967 йил 25 февраль №036574 рақам билан берилган диплом йўқолганлиги сабабли **БЕКОР ҚИЛИНАДИ.**

Тошкент вилояти Паркент тумани Ҳамза номидаги 22-ўрта мактаб томонидан Усмонов Саъдулла Эркинович номига 1993 йил ВУ № 057908 рақамли 9-синфни битирганлиги ҳақида берилган шаҳодатнома йўқолганлиги сабабли **БЕКОР ҚИЛИНАДИ.**

Тошкент шаҳар Ҳамза туманидаги "Прага" хусусий фирмасининг бурчак штампи йўқолганлиги сабабли
БЕКОР ҚИЛИНАДИ.

Тошкент шаҳар Мирзо Улуғбек тумани савдо департаменти томонидан "Хумо 3.Х" хусусий кичик корхонаси номига берилган қуйидаги: АИ 03743 № 451/04, СН 13113 №1626/04, ТМ 001337 №237/04 рақамли савдо рухсатномалари йўқолганлиги сабабли
БЕКОР ҚИЛИНАДИ.

БОШҚОТИРМА

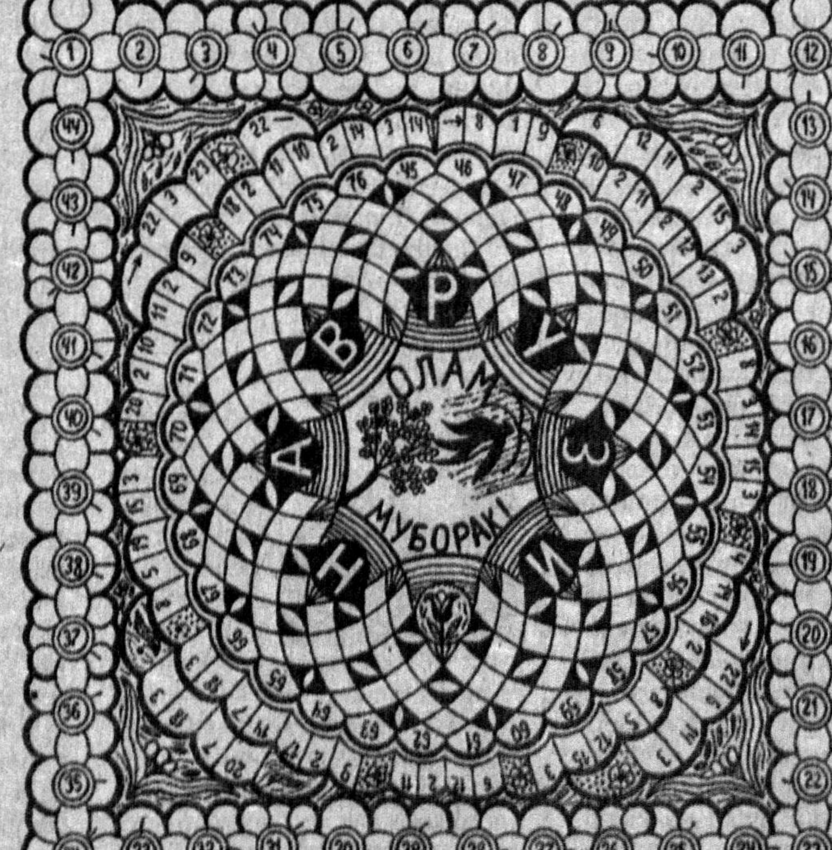

Тузувчи: Азизжон ЭРМАТОВ, Фарғона вилояти

Белгиланган хонадан рақам атрофига соат мили йўналишда: 1.Наврўздан дарак берувчи гул. 2.Паст бўйли, кўп йиллик ўт, чорва озуқаси. 3.Ҳароратнинг пасайиши туфайли ҳаводан ҳосил бўладиган мусаффо томчи. 4.Наврўз гулининг хушманзара тури. 5.Марказий Осиёдаги "Дунё томи" деб ном олган тоғ тизмаси. 6.Ош кўк учун экиладиган бир йиллик хушбўй ўсимлик. 7.Ўсимлик танасида бўртиб ривожланадиган дастлабки нишона. 8.Кўркам патли жануб қуши. 9.Дарахт шохига осилиб, икки учи қўшиб боғланган арқон, халинчак. 10.Бутазор ва тоғ ўрмонларида яшовчи овланмайдиган парранда. 11.Доим яшил дарахт. 12.Энг кўп истеъмол қилинадиган илдиз мевали сабзавот. 13.Ҳамал кирди, ... кирди (мақол). 14.Данаги олиб қуритиладиган ўрик. 15.Танаси тиканли, бута ҳолида ўсувчи, меваси шифобахш ўсимлик. 16.Ғўза уруғи. 17.Таомга солинадиган хушбўй ўсимлик. 18.Тоққа чиқмаса топилмайдиган хушҳўр мева. 19.Дунё томони. 20.Эрта тонг пайти, саҳар. 21.Тутуни шифобахш заҳарли чўл гиёҳи. 22.Зировор. 23.Бошқа ўсимликлар ҳисобига яшовчи баргсиз ўт. 24.Дарахт танасидаги ёпишқоқ модда. 25.Серҳаракат митти сайроқи қуш. 26.Бодрингни "акаси". 27.Ер остидан чиқадиган сув манбаи. 28.Данакли ҳўл мева тури. 29.Қўйнинг эркаги. 30.Гул баргидан тайёрланадиган ичимлик. 31.Узун думли тўқай қуши. 32.Жонсиз "қуш", болаларнинг кўкламги ўйини. 33.Бошоқли экин. 34.Анорзорлари билан машҳур бўлган Сурхондарё вилоятидаги қишлоқ. 35.Баланд тепалик ер, қир. 36.Қишга сақланадиган қовун нави. 37.Мамлакатимиз ҳудудидаги дарё. 38.Ток сўриси, вайиш. 39.Мевазор ва гулзор бунёдкори. 40.Кузда пишиб етиладиган сабзавот. 41.Дарахт ва ўсимликларнинг ер остидаги қисми, илдиз. 42.Қовуннинг эти юмшоқ тури. 43.Маъмурий- ҳудудий бўлинма. 44.Борлиқ, дунё.

ЁЙЛАР БЎЙИЧА РАҚАМЛИ ХОНАДАН МАРКАЗГА ТОМОН: 45.Таомни қизартиришда фойдаланиладиган серсув сабзавот. 46.Наврўз байрамида куйланадиган халқ қўшиқларидан бири. 47.Қатиқдан тайёрланадиган ичимлик. 48.Вояга етган от. 49.Ўтмиш халқлардан қолган ёдгорликлар асарларида Наврўз ҳақида қимматли маълумотларни ёзиб қолдирган аллома. 50.Овқатга солиш учун ишлатиладиган сабзавот ва кўкатлар мажмуи. 51.Шарқ халқларида амал қилинадиган, 12 йилда бир такрорланадиган ҳисоб. 52.Ёғинлар манбаи, парсимон само унсури. 53.Игна баргли дарахт. 54.Қамишсимон тўқай ўсимлиги. 55.Илдизи кўпиртирувчи моддага бой ўсимлик, нишолда масаллиғи. 56.Миллий мато. 57.Етти хил ранг жилоси. 58.Нозик ҳашорат, гул шайдоси. 59.Қуёш чиқиши олдидан уфқда ҳосил бўладиган қизиллик. 60.Шодиёналарда тарафма-тараф бўлиб айтиладиган қўшиқ. 61.Фахрийларнинг республика жамғармаси. 62.Наврўз таоми. 63.Табиат ҳодисаси. 64.Нордон таъмли, илдизи доривор тоғ ўсимлиги. 65.Эрта кўкламда экиладиган полиз экини. 66.Аёлларга нисбатан ишлатиладиган эркалаш маъносидаги сўз. 67.Марҳум эстрада хонандаси. 68.Она ер. 69."Қуръон"ни қироат билан ўқиш. 70.Эртапишар узум нави. 71.Гулламай, мева тугадиган дарахт. 72.Сув йўли. 73.Ток баргига ўраб пишириладиган таом. 74.Халқ ёзувчиси, "Баҳор қайтмайди" асари муаллифи. 75.Пак-пакана бўйи бор, етти қават тўни бор. 76.Сумалак-ўттиз...

МУАММОНОМА

Аввало қуйида таърифланиб, рақамларда ифодаланган сўз ва номларни топиб, очқични ҳал этинг.

1.Тўқ қизил, хушманзара тоғ гули — 12, 6, 12, 2, 22, 3, 18, 13, 2, 12, 15, 6, 22.

2.Республикамиздаги яшил шаҳар — 23, 2, 10, 14, 3, 16, 2, 20, 18.

3.Кўрк, чирой — 10, 1, 16, 9.

4.Табиий, ранг-баранг очиладиган гул — 19, 5, 19, 2, 8.

5.Мураккаб гуллилар оиласига мансуб йиллик доривор гиёҳ — 4, 14, 11, 6, 9.

Умар Хайёмнинг нодир асари — 9, 2, 17, 14, 7, 18, 9, 6, 11, 2.

Энди жавоб сўзлари ёрдамида ички шакл атрофидаги рақамларни тааллуқли ҳарфлар билан алмаштиринг. Ундан XIII-XIV асрларда яшаб, ижод этган Носириддин Рабғузийнинг Наврўзга бағишланган шеърий мисралари аён бўлади.

Turkiston
МУАССИС:
«КАМОЛОТ» ЁШЛАР ИЖТИМОИЙ ҲАРАКАТИ

Газета Ўзбекистон Давлат Матбуот қўмитасида № 00012 рақам билан рўйхатдан ўтган.

Босишга топшириш вақти-21.00
Топширилди 21.00

1 2 3 4 5 6

Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А-2.

Бош муҳаррир:
Салим АШУРОВ

Таҳрир ҳайъати:
Ботир УБАЙДУЛЛАЕВ, Комил ЮСУПОВ, Аслиддин БОЛИЕВ, Юсуф ЖЎРАЕВ (Бош муҳаррирнинг биринчи ўринбосари), Рустам ҚОСИМОВ, Баходир МАХСИТОВ, Анвар ЖАББОРОВ, Ислом ҲАМРО, Ғайрат ШОУМАРОВ, Авазхон СОДИҚОВ, Насриддин МУҲАММАДИЕВ, Шоазим МИНОВАРОВ, Ғаффор ҲОТАМОВ, Абдуғани ЖУМАЕВ

Вилоят мухбирлари:
Сурхондарё ва Қашқадарё вилоятлари бўйича — Термизда: 8-37-622 — 3-53-88
Бухоро ва Навоий вилоятлари бўйича — Бухорода: 8-36-52 — 23-37-44
Сирдарё, Жиззах ва Тошкент вилоятлари бўйича — Гулистонда: 8-36-72 — 24-02-86
Фарғона, Андижон вилоятлари бўйича — Фарғонада: 8-37-32 — 24-54-61
Самарқанд вилояти бўйича — Самарқандда: 8-36-62 — 34-43-89
Қорақалпоғистон Республикаси ва Хоразм вилояти бўйича — Урганчда: 8-362-22 — 7-45-
Наманган вилояти бўйича — Наманганда: 8-36-922 — 6-10-70

Манзилимиз:
700083, Тошкент, Матбуотчилар кўчаси, 32.
Телефонлар: 133-95-97,
Реклама бўлими:
(3712) 133-79-69

Таҳририятга юборилган материаллар қайтарилмайди.

Муаллифлар фикри таҳририят нуқтаи назаридан фарқланиши мумкин.

«Шарқ» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонасида чоп этилди.

Корхона манзили:
«Буюк Турон» кўчаси, 41.
Буюртма Г. — 31 10. Адади-8428

Газета таҳририят компьютер марказида терилди ва саҳифаланди

Навбатчи муҳаррир: Нормурод Мусомов
Саҳифаловчи: Нодирбек ОРТИҚОВ